

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Кафедра публічного управління, адміністрування та інформаційної діяльності

Пояснювальна записка
до кваліфікаційної магістерської роботи
на тему: «Шляхи формування ефективної публічної економічної
політики України»

Виконав: студент 6 курсу
Групи ПУА-61м
Спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
Керівник: Мартинюк Г.Ф.
Рецензент: Антонова С.Є.

Рівне – 2022 року

Національний університет водного господарства
та природокористування
(повне найменування вищого навчального закладу)

Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра державного управління, документознавства та інформаційної
діяльності
Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр
Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

державного управління,
документознавства та

інформаційної діяльності
_____ (Л.Х.Тихончук)
“ _ ” _____ 2022 року

З А В Д А Н Н Я
НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Бехтін Олександр Олексійович

1. **Тема роботи:** Шляхи формування ефективної публічної економічної політики України

Керівник роботи: к.п.н., доцент Мартинюк Г. Ф.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від 24 листопада 2022 року
С № 1111.

2. **Строк подання студентом роботи** «15» грудня» 2022 року

3. **Вихідні дані до роботи:** нормативно-правові акти, розпорядження органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, статистичні дані Державної служби статистики України, підручники, посібники, монографії, періодичні видання.

4. **Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)** 1. Теоретико-організаційні засади публічної економічної політики. 2. Аналіз поточного стану публічної економічної політики України. 3. Розвиток публічної економічної політики в Україні.

5. **Перелік графічного матеріалу** (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Мультимедійна презентація

Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Розділ 1	Мартинюк Г. Ф., доцент	11.11.22	
Розділ 2	Мартинюк Г. Ф., доцент	18.11.22	
Розділ 3	Мартинюк Г. Ф., доцент	02.12.22	

7. Дата видачі завдання « 11» листопада 2022 року.**КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Назва етапів магістерської роботи	Строк виконання етапів	Примітка
1.	Вступ Розділ 1. Теоретичний розділ	11.11.20- 17.11.22	
2.	Розділ 2. Аналітичний розділ	18.11.20- 01.12.22	
3.	Розділ 3. Проектування, обґрунтування, оптимальні рішення, їх впровадження	02.12.20- 08.12.22	
4.	Оформлення презентації, документів та підготовка до захисту	12.12.20- 15.12.22	

Студент

_____ Бехтін О.О.
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник магістерської роботи

_____ Мартинюк Г.Ф.
 (підпис) (прізвище та ініціали)

Ім'я користувача:
Олександр Олексійович Бехтін

ID перевірки:
1013344148

Дата перевірки:
22.12.2022 16:23:49 EET

Тип перевірки:
Doc vs Library

Дата звіту:
22.12.2022 16:50:15 EET

ID користувача:
8735

Назва документа: Bekhtin_Oleksandr_Oleksiiiovych_Publichne_upravlinnia_ta_administruvannia.docx

Кількість сторінок: 92 Кількість слів: 19731 Кількість символів: 158996 Розмір файлу: 919.87 KB ID файлу: 1013105184

22% Схожість

Найбільша схожість: 5.96% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1011358685)

Пошук збігів з Інтернетом не проводився

22% Джерела з Бібліотеки

994

Сторінка 94

0.77% Цитат

Цитати

8

Сторінка 95

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

АКТ

**перевірки випускної роботи кваліфікаційної роботи на наявність
текстових збігів**

Відповідно до даних сервісу Unplag файл
«Bekhtin_Oleksandr_Oleksiiiovych_Publichne_upravlinnia_ta_administruvannia»
автор: Бехтін Олександр Олексійович містить 78 % авторського тексту.

Дата: _____

Підпис: _____

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	10
1.1. Теоретичні основи та сутність публічної економічної політики	10
1.2. Основні напрями публічної економічної політики	19
1.3. Методичне забезпечення економічної політики держави в Україні	25
Висновок до розділу 1.....	38
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ ПУБЛІЧНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	40
2.1. Оцінка сучасного стану публічної економічної політики в Україні	40
2.2. Проблеми та перспективи розвитку державної публічної політики в Україні	48
2.3. Вплив публічної економічної політики на різні сфери життя країни	60
Висновок до розділу 2.....	70
РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	72
3.1. Імплементация міжнародного досвіду народної системи публічної економічної політики	72
3.2. Уніфікація та стандартизація економічної публічної політики в Україні згідно зі стандартами ЄС.....	82
3.3. Стратегія імплементации найбільш ефективної публічної економічної політики з огляду на поточні реалії в Україні	86
Висновки до розділу 3	94
ВИСНОВКИ	95
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	99

ВСТУП

Актуальність теми. Інститут держави завжди виступав особливим економічним суб'єктом, однак беручи участь в економічному житті суспільства.

У різних країнах на певних історичних етапах їхнього розвитку існували різні підходи до визначення та оцінки функціонування держави як інституту. Але, оскільки економіки багатьох країн розвивалися паралельно і в одному світовому економічному просторі, існують спільні риси розвитку, що на різних етапах враховують специфіку тієї чи іншої країни.

Економічна політика держави – це система економічних заходів, що здійснюються державою в інтересах усього суспільства.

Економічна політика – цілеспрямоване впливом геть соціально-економічні процеси на макро- і мікрорівні, створення та вдосконалення умов економічного розвитку, відповідних певному суспільному ладу.

Поняття «державна економічна політика» та «державне регулювання економіки» часто ототожнюються. Проте найближчим до істини буде твердження, що економічна політика – основа, де базується державне регулювання економіки.

Аналіз публікацій та досліджень. Питанням економічної публічної політики займалися багато науковців впродовж досить тривалого часу, які залишили після себе значний академічний доробок, до них можна віднести: В. Воротін, О. Савська, О. Кейєр, А. Оліник, В. Куйбіда, Ю. Волошин, С. Андрєєв, С. Коготюк, В. Дименко, С. Феднін, А. Атабекова, Л. Білоус, Д. Козачук, В. Василівська та інші.

Метою магістерської роботи стало визначення поточного стану економічної публічної політики України в умовах війни та пропозиції щодо її вдосконалення для активного розвитку національної економіки.

Для досягнення поставленої мети було виконано ряд завдань, а саме:

- Досліджено теоретичні основи та сутність публічної економічної політики;
- Визначено основні напрями публічної економічної політики;

- Проаналізовано методичне забезпечення економічної політики держави в Україні;
- Проведено оцінку сучасного стану публічної економічної політики в Україні;
- Виявлено Проблеми та перспективи розвитку державної публічної політики в Україні;
- Досліджено вплив публічної економічної політики на різні сфери життя країни;
- Проведено пошук перспектив щодо імплементації міжнародного досвіду народної системи публічної економічної політики;
- Запропонована Уніфікація та стандартизація економічної публічної політики в Україні згідно зі стандартами ЄС;
- Визначена стратегія імплементації найбільш ефективної публічної економічної політики з огляду на поточні реалії в Україні

Об'єктом дослідження є публічна економічна політика держави Україна

Предметом дослідження є вплив публічної економічної політики держави на національну економіку.

Методи дослідження: узагальнення, порівняння, горизонтальний та вертикальний аналіз показників, дослідно-статистичний метод аналізу, формалізація, індукція, дедукція.

Практична значимість даної теми полягає в розробці пропозицій щодо використання та удосконалення методів та інструментів модернізації публічної економічної політики в Україні на основі світового досвіду з огляду на війну.

Методологічною та інформаційною базою дослідження є чинні законодавчі та нормативно-правові акти України, наукові роботи видатних вчених у цій тематиці, періодичні наукові видання, матеріали Державної служби статистики України, інші публічні статистичні та аналітичні огляди, інтернет-ресурси тощо.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, основної частини, яка включає розгляд: теоретично-організаційних засад публічної економічної політики, аналіз поточного стану публічної економічної політики в Україні, розвиток публічної економічної політики в Україні, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи складає 100 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

1.1. Теоретичні основи та сутність публічної економічної політики

В історії розвитку світової цивілізації існували різні підходи щодо оцінки ролі держави в економіці.

Меркантилізм (кінець XVII – початок XVIII ст.). Його суть полягала в тому, що держава має відігравати активну роль в економічному житті країни з метою сприяння багатству країни та короля. Прибічники меркантилізму (Т. Мен, А. де Монкретьєн) проголошували необхідність активного втручання держави в економіку з метою поповнення державної скарбниці, закликали заохочувати експорт та стримувати імпорт.

Фізіократи (XVIII ст.) вважали, що джерело багатства – це праця у сільському господарстві, тому рекомендували урядам своїх країн розвивати саме цю галузь.

Класична політична економія розвивала теорію невтручання у економіку. Адам Сміт у праці «Дослідження про природу та причини багатства народів» стверджував, що «вільна гра ринкових сил (принцип «невидимої руки») створює гармонійний устрій». А держава повинна забезпечувати безпеку життя людини та її власності, вирішувати суперечки, тобто. робити те, що індивід або не в змозі виконати самостійно, або робить це неефективно. Сміт доводив, що саме прагнення підприємця досягти своїх приватних інтересів є головною рушійною силою економічного розвитку, збільшуючи зрештою добробут як його самого, так і суспільства в цілому. Для всіх суб'єктів господарської діяльності мають бути гарантовані основні економічні свободи: свобода вибору сфери діяльності, свобода конкуренції та торгівлі.

Основним регулятором економічних процесів виступає ринковий механізм, який ефективно регулює розподіл ресурсів, автоматично встановлює ринкову рівновагу (між попитом та пропозицією), тому втручання держави в економіку має бути мінімальним.

Марксизм доводить необхідність знищення приватної власності та конкуренції, зміни стихійного розвитку цілеспрямованим впливом держави на соціально-економічні процеси за допомогою плану на основі суспільної власності.

Кейнсіанська концепція набула поширення в 30-ті роки XX ст. Дж. М. Кейнс спростував погляди класиків на роль держави. За його теорією, держава має активно втручатися в економіку через відсутність у вільного ринку механізмів, які б по-справжньому забезпечували вихід економіки з кризи. Кейнс довів необхідність державного регулювання ринкової економіки, обґрунтував основні способи та інструменти державного впливу:

- стимулювання сукупного попиту шляхом стимулювання інвестиційної діяльності та зменшення ціни кредиту (рівня облікової ставки);
- розширення державних закупівель;
- підвищення рівня зайнятості як чинник збільшення доходів населення;
- проведення раціональної фіскальної політики;
- організація державного планування;
- розширення державних соціальних програм тощо.

Модель державного регулювання Дж. М. Кейнса дозволила послабити циклічні коливання протягом більш як двох повоєнних десятиліть після Другої світової війни. Однак вона могла бути стійкою лише за умов високих темпів зростання, які створювали можливість перерозподілу без шкоди накопиченню капіталу. Однак у 70-ті роки XX ст. умови відтворення різко погіршилися. Кейнсіанські шляхи виходу із кризи лише розкручували інфляційну спіраль.

Монетаризм - економічна школа, яка пропагувала відмову від широкого втручання держави в економіку, віддавала перевагу непрямим методам, державі відводилося місце головного регулятора грошового обігу.

Теорія економіки пропозиції вважає за необхідне відтворити класичний механізм накопичення та відродити свободу приватного підприємництва.

Економічне зростання розглядається як функція від накопичення капіталу, що здійснюється з двох джерел: за рахунок власних коштів, тобто капіталізації частини прибутку, та за рахунок позикових коштів (кредитів). Держава має забезпечити умови для процесу накопичення капіталу та підвищення продуктивності виробництва. Ця теорія пропагує стимулювання пропозиції, зростання ефективності виробництва з урахуванням зниження витрат виробництва, зменшення податків, стимулювання інвестиційного підприємництва, зменшення соціальних виплат тощо.

Теорія раціональних очікувань стверджує, що заходи держави щодо стабілізації економіки є неефективними. Це зумовлено тим, що суб'єкти господарювання (підприємці, споживачі, наймані працівники), отримуючи та аналізуючи інформацію, розуміють можливі наслідки економічної політики держави та поведуться раціонально: приймають оптимальні для себе рішення, тобто рішення, які максимально збільшують їхній добробут. Неокейнсіанство стверджує, що циклічні коливання та інфляція викликаються змінами в сукупних витратах та пропонуванні грошей.

Неокейнсіанці виступають за активну державну стабілізаційну політику із кращим використанням інструментів бюджетно-податкового регулювання.

Неокласичний синтез об'єднав переваги неокейнсіанства та неолібералізму, став теоретичною основою змішаної системи регулювання економіки.

Соціально-інституційний напрямок близький до неокласичного синтезу. Основна ідея у тому, що економічні відносини у суспільстві формуються як під впливом економічних, а й соціально-психологічних, політичних та інших чинників (інститутів). Наприклад, профспілок, корпорацій, норм поведінки, традицій, релігії, менталітету тощо.

Таким чином, погляди про роль держави в економіці різні, і жоден з них не дав єдиного рецепта дії. В даний час у світовій практиці склалися три підходи до питання про роль держави в керівництві економікою перехідного періоду:

1) концепція невтручання держави у економічні процеси, заснована на теорії класиків політичної економії;

2) «обмежена інтервенція держави в економіку» передбачає проведення макроекономічної політики на основі монетаристських принципів;

3) активна роль держави у проведенні економічної політики різними засобами, починаючи від управління обмеженими виробничими ресурсами, проведення структурно-галузевої та структурно-територіальної політики різними методами (на основі ідей К. Маркса, Дж. М. Кейнса).

Протягом останніх 100 років роль держави в економіці невідмінно зростає. Про це свідчить, зокрема, роль державного сектору в економіці більшості країн світу. Необхідність реалізації державного регулювання економіки полягає в наростанні проблем, з якими покликане впоратися державне регулювання економіки.

Державне регулювання – це:

1) комплекс заходів, дій, що застосовуються державою для корекцій та встановлення основних економічних процесів;

2) система заходів щодо впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання та ринкову кон'юнктуру з метою забезпечення нормальних умов для ефективного функціонування ринкового механізму, вирішення соціально-економічних проблем розвитку національної економіки та всього суспільства.

Необхідність втручання держави в економіку обумовлена:

створення умов для ефективного функціонування ринкового механізму;

ліквідацією негативних наслідків ринкових процесів;

захист національних інтересів на світовому ринку;

вирішенням проблем, які ринковий механізм вирішити не в змозі або вирішує їх неефективно.

Об'єкти ГРЕ - сфери, галузі, регіони, явища, ситуації та умови соціально-економічного життя, в яких виникають або можуть виникати проблеми і які не можуть вирішитись довільно або вирішуються неефективно. Це – економічні

цикли; структура економіки; умови накопичення; НТП; інноваційні процеси; грошовий обіг та інфляція; ціни; платіжний баланс; блок соціальних проблем (зайнятість, доходи населення, соціальний захист, підготовка та перепідготовка кадрів тощо); умови конкуренції, довкілля; регіони.

Основні функції ГРЕ:

- функція визначення цілей – визначення цілей, пріоритетів та основних напрямів розвитку національної економіки;
- стимулююча функція – формування регуляторів, здатних ефективно впливати на діяльність та інтереси суб'єктів господарювання та стимулювати економічні процеси в потрібному для суспільства напрямку;
- що регламентує (нормативна) функція – держава за допомогою законів, законодавчих актів та нормативів встановлює певні правила діяльності для суб'єктів економіки, визначає правове поле;
- коригуюча функція зводиться до розподілу ресурсів економіки з метою розвитку прогресивних процесів, мінімізації та ліквідації негативних зовнішніх ефектів та забезпечення нормальних соціально-економічних умов життя суспільства;
- соціальна функція – передбачає регулювання державою соціально-економічних відносин (між найманими працівниками та роботодавцями), перерозподіл доходів, забезпечення соціального захисту та соціальних гарантій, охорони навколишнього природного середовища та виробництва суспільних товарів та послуг тощо;
- Контролююча функція – це державний контроль за виконанням законів та нормативних актів, екологічних та соціальних стандартів тощо.

Основні цілі ГРЕ:

- економічний розвиток;
- повна зайнятість;

- стабільний рівень цін;
- економічна свобода;
- справедливий розподіл доходів;
- збалансованість торговельного балансу; економічна ефективність.

Існує багато визначень поняття «економічна політика».

Економічна політика – цілеспрямоване впливом геть соціально-економічні процеси на макро- і мікрорівні, створення та вдосконалення умов економічного розвитку, відповідних певному суспільному ладу.

Поняття «державна економічна політика» та «державне регулювання економіки» часто ототожнюються. Проте найближчим до істини буде твердження, що економічна політика – основа, де базується державне регулювання економіки.

Розрізняють такі види економічної політики:

- антициклічна політика спрямована на підтримку певних темпи економічного зростання (регулювання макроекономічної кон'юнктури);
- структурна політика передбачає формування прогресивної та ефективної структури національної економіки;
- амортизаційна політика стимулює накопичення капіталу, яке у майбутньому стане основою розширення та оновлення виробництва;
- інвестиційна політика регулює капіталовкладення з метою структурної перебудови виробництва, його технічного та технологічного оновлення та модернізації;
- науково-технічна та інноваційна політика спрямована на розвиток науки та техніки, забезпечення стратегічних наукових та технологічних пріоритетів, впровадження результатів НТП у виробництво;

- фінансова (бюджетно-податкова) політика визначає джерела фінансування державної скарбниці, формування податкової системи та державного бюджету;
- кредитно-грошова (монетарна) політика полягає у державному забезпеченні економіки країни необхідною кількістю грошей та регулювання грошового та кредитного ринків;
- цінова політика – втручання держави у ціноутворення з метою впливу на інфляцію, стимулювання модернізації виробництва, посилення конкурентоспроможності вітчизняних товарів на світовому ринку, пом'якшення соціальної напруги у суспільстві;
- зовнішньоекономічна політика регулює різні аспекти зовнішньої торгівлі, міграції капіталів та робочої сили, здійснює підтримку вітчизняного підприємництва за кордоном з метою ліквідації диспропорцій платіжного балансу та досягнення зовнішньоекономічної рівноваги;
- соціальна політика регулює відносини між соціальними групами, формує економічні стимули для участі у виробництві, забезпечує ефективну зайнятість населення, створює соціальні гарантії та умови для підвищення добробуту членів суспільства;
- конкурентна політика ставить за мету розробку методів для створення конкурентного середовища, підтримки та захисту сумлінної конкуренції, боротьби з монополізмом тощо;
- регіональна політика забезпечує збалансований та комплексний розвиток окремих територій країни, виходячи із загальнодержавних та регіональних інтересів, шляхом використання абсолютних та відносних переваг регіонів;
- Екологічна політика забезпечує екологічну рівновагу, охорону навколишнього середовища, створення безпечних умов життя.

Розглянемо універсальні кошти державного регулювання, що застосовуються останнім часом.

За способами регулювання ділиться на:

1) правове регулювання – встановлення державою законодавчих і правил (правил «гри») для виробників і споживачів, які визначають форми і право власності, умови підписання контрактів, взаємні зобов'язання у сфері трудових відносин профспілок і роботодавців тощо;

2) адміністративне регулювання – встановлення заходів щодо регулювання, ліцензування, квотування тощо, за допомогою яких здійснюється контроль над цінами, доходами, обліковою ставкою, валютним курсом;

3) економічне регулювання – вплив характер ринкових зв'язків через впливом геть сукупний попит, сукупну пропозицію, ступінь концентрації капіталу, структуру економіки та соціальних умов, використання чинників економічного роста.

Методи державного регулювання економіки – вплив держави на підприємництво, інфраструктуру ринку, некомерційний сектор економіки з метою створення умов їх ефективного функціонування відповідно до напрямів державної економічної політики.

Кожен метод ґрунтується на використанні сукупності інструментів (регуляторів, важелів).

Методи ГРЕ класифікуються за двома ознаками: за формами впливу та за способами впливу.

За формами впливу методи ГРЕ ділять на дві групи:

- методи прямого впливу;
- непрямого (непрямого) впливу.

Методи прямого впливу безпосередньо діють на функціонування суб'єктів ринку.

До них відносяться:

- визначення стратегічних цілей розвитку економіки та їх відображення у планах та цільових програмах;
- державні замовлення та контракти на постачання певних видів продукції, виконання робіт та послуг;

- державна підтримка програм, замовлень та контрактів;
- нормативні вимоги до якості та сертифікації технології та продукції; правові та адміністративні обмеження та заборона виробництва певних видів продукції;
- ліцензування операцій експорту та імпорту товарів.

Основні інструменти прямого державного регулювання: нормативно-правові акти, макроекономічні плани, цільові програми, державні замовлення, централізовано встановлені ціни, нормативи, ліцензії, квоти, бюджетні витрати, ліміти тощо.

Методи непрямого регулювання передбачають вплив держави на економічні інтереси товаровиробників, створення таких рамок їхньої діяльності, в яких вона може бути вигідною чи не вигідною, тобто непряме регулювання – це вплив на економічні інтереси. До них належать: оподаткування, рівень оподаткування та система податкових пільг; регулювання цін, процентні ставки за кредитом та кредитні пільги; митне регулювання експорту та імпорту, валютні курси та умови обміну валют.

Інструменти непрямого регулювання – це інструменти фіскальної, бюджетної, грошово-кредитної, інвестиційної, амортизаційної, інноваційної та інших політик; методи морального переконання.

Із суті цих методів видно, що прямі методи обмежують свободу економічного вибору, а часом її виключають. Непрямі методи залишають повну свободу вибору для суб'єктів господарювання, нічим її не обмежуючи. У цьому незаперечна перевага останніх. Господарський досвід сучасних розвинених країн, де панує ринкова економіка, свідчить, що держава здійснює економічні функції головним чином основі непрямих методів. У цьому вони принципово відрізняються від країн із централізовано керованою економікою, де панують адміністративні методи впливу.

За способами впливу виділяють: правові; адміністративні; пропагандистські методи

Правові методи ДРЕ – діяльність держави щодо встановлення обов'язкових до виконання юридичних норм (правил) поведінки. Основою правового регулювання є розробка та юридичне закріплення норм (правил) поведінки суб'єктів економічних відносин.

Адміністративні методи ГРЕ – інструменти прямого впливу держави на діяльність суб'єктів ринку. Вони поділяються на способи заборони, дозволу та примусу. Ознаки адміністративних методів: прямий вплив державні органи чи посадових осіб на дії виконавців через встановлення обов'язків, норм поведінки, безальтернативного вибору способів вирішення завдань; обов'язковість виконання розпоряджень; відповідальність суб'єктів господарювання за ухилення виконання наказів.

Існують такі сфери діяльності, де адміністративні методи досить ефективні, які застосування необхідне. Це контроль над монополістичними ринками; забезпечення екологічної безпеки суспільства та збереження невідтворюваних природних ресурсів; визначення та підтримання мінімально необхідних параметрів життя людей (мінімум заробітної плати, соціальні виплати та допомоги). Адміністративні методи погані не власними силами, лише тоді, коли вони економічно не обгрунтовані.

Економічні методи ГРЕ – економічне регулювання, яке здійснюється інструментами фіскальної, бюджетної, грошово-кредитної, амортизаційної та інших напрямів державної економічної політики.

Пропагандистські (морально-етичні) методи ГРЕ – звернення держави до гідності, честі та совісті людини (підприємця, найманого працівника, державного службовця тощо). Вони включають заходи виховання, роз'яснення цілей та змісту регулювання, способи морального заохочення тощо. Суть цих методів полягає у тому, щоб формувати та підтримувати у людей певні переконання, духовні цінності, моральні позиції та настанови щодо діяльності держави.

1.2. Основні напрями публічної економічної політики

У державній економічній політиці виділяють два основні напрямки:

1. Структурна політика. Належить до періодів стабільності. Її основне завдання – забезпечення збалансованого та безперервного розвитку економіки країни, вирішення основних соціально-економічних завдань.
2. Стабілізаційна. Вступає в дію в періоди криз, покликана боротися з розвитком кризових явищ та забезпечити стабільність економіки в умовах дії негативних факторів як внутрішніх, так і зовнішніх.

Економіка країн може розладнатися з різних причин. У свою чергу, директивні органи мають у своєму розпорядженні низку методів, щоб спробувати її налагодити, залежно від характеру несправностей. Наприклад, коли ціни підвищуються дуже швидко, і споживачі та підприємства купують товари та послуги темпами, що перевищують базову спроможність економіки їх виробляти, тобто загальний попит зростає надто швидко, директивні органи можуть зробити кроки для зниження попиту. Аналогічно, під час економічних спадів, коли підприємства та споживачі затягують пояси (сукупний попит скорочується), уряди можуть вжити заходів, щоб стимулювати їх витрати чи компенсувати скорочення приватних витрат збільшенням державних витрат. Такі дії уряду називають управлінням попитом чи стабілізаційною політикою.

Іноді економіка має більш глибокі та довготривалі проблеми, ніж надмірний чи недостатній попит, зазвичай у результаті державної політики чи практики приватного сектору, що перешкоджає виробництву товарів та послуг (тобто пропозиції) на ефективній та справедливій основі. Для вирішення таких проблем можуть знадобитися зміни в устрої економіки, які називаються заходами структурної політики.

Стабілізаційна політика відіграє важливу роль у короткостроковій перспективі, тому що легше на короткий час змінити різні компоненти сукупного попиту, ніж зробити ресурси країни більш продуктивними.

Заходи стабілізаційної політики включають дії в галузі оподаткування та витрат та зміни відсоткових ставок та грошової маси. Коли для підвищення сукупної пропозиції потрібні довгострокові, структурні зміни, уряди повинні усунути конкретні перешкоди. Це може зачіпати базову структуру економіки, наприклад, порядок встановлення цін та ведення державних фінансів, державні підприємства, регулювання фінансового сектора, правила та норми ринку праці, систему соціального захисту та інституційну структуру.

У свою чергу з структурною політикою не тільки сприяє підвищенню темпів економічного зростання, а й закладає основу для успішного проведення стабілізаційної політики.

Заходи структурної політики можуть зосереджуватися ряді областей.

Контроль за цінами. Ціни на вільних ринках відбивають базові витрати виробництва. Проте в деяких країнах уряди встановлюють ціни на певні товари та послуги, такі як електрика, газ та послуги зв'язку, нижчі за собівартість, особливо коли ці товари чи послуги виробляються державними компаніями. Такий контроль над цінами призводить до збитків, які мають компенсуватися державою, що може спричинити проблеми для бюджету та стабілізації економіки. Крім того, ці цінові обмеження заохочують більш високе споживання, ніж якби ціни на товари та послуги відображали реальну собівартість. Зниження цін призводить до неефективного розподілу ресурсів у суспільстві. У разі усунення контролю ціни підвищилися б для покриття витрат, що сприяло б розвитку конкуренції та ефективності.

Управління державними фінансами. Хоча урядам іноді доводиться протягом короткого часу витрачати більше, ніж вони отримують у періоди рецесії, або деякий час збирати більше податків, ніж необхідно, щоб обмежити зростання витрат під час буму, у довгостроковій перспективі витрати та оподаткування мають бути узгоджені. Однак, наприклад, складне податкове законодавство та неефективні системи податкового адміністрування можуть ускладнювати отримання достатніх державних доходів, що нерідко призводить до великого дефіциту бюджету та накопичення боргів (проблема стабілізації).

Це, у свою чергу, може обмежити здатність уряду фінансувати потреби в галузі розвитку, такі як послуги охорони здоров'я, освіти та інфраструктури. Податкові реформи можуть сприяти дотриманню вимог платниками податків та підвищенню доходів шляхом усунення пільг, запровадження обов'язкової передоплати розрахункових податкових зобов'язань та спрощення структури податкових ставок. Удосконалення податкового адміністрування також може збільшити прибутки. Наприклад, покращення підготовки та підвищення зарплат збирачів податків можуть знизити корупцію та допомогти зберегти компетентних співробітників. Удосконалення управління державними витратами може забезпечити більш продуктивне використання коштів.

Підприємства державного сектора. Державні підприємства становлять значну частку економіки деяких країн. Деякі з них працюють ефективно на користь споживачів. Але нерідко, оскільки конкуренція практично відсутня, державні підприємства постачають неякісні товари та послуги. У разі конкуренції з приватними фірмами державні підприємства часто працюють на збитки внаслідок політичного впливу або вищих експлуатаційних витрат (наприклад, через збереження зайвого персоналу), і держава змушена відшкодовувати ці збитки. Якщо цим державним підприємствам доводиться займати комерційні банки для покриття збитків, можуть виникати проблеми для стабілізації. Кредити, як правило, гарантуються державою, що створює умовні зобов'язання державного бюджету, оскільки у разі несплати підприємствами платити доведеться уряду. Країни з великими державними підприємствами могли б продати їх приватним особам чи фірмам. Або вони могли б загалом зберегти державну власність, але вжити таких заходів, як закриття неефективних чи збиткових підприємств, зміна їхнього керівництва чи скорочення робочої сили відповідно до виробничих потреб, поряд із належними заходами для соціального захисту звільнених працівників.

Фінансовий сектор. Роль фінансового сектора полягає в тому, щоб спрямовувати кошти від заощаджувачів до позичальників. Здоровий фінансовий сектор допомагає забезпечити найбільш продуктивне використання

таких коштів, що веде до підвищення темпів економічного зростання та розвитку. Разом з тим, слабо розвинені або погано регульовані фінансові системи в деяких країнах, що розвиваються, можуть перешкоджати економічному зростанню і ускладнювати проведення стабілізації. Наприклад, центральні банки зазвичай проводять грошово-кредитну політику шляхом купівлі та продажу на відкритому ринку цінних паперів, які держава продає населенню. Але якщо так звані вторинні ринки державних цінних паперів відсутні або слабо розвинені, центральні банки можуть мати лише обмежені можливості для проведення ефективної грошово-кредитної політики і бути змушені вдаватися до неефективних (або несправедливих) інструментів політики, таких як нормування кредиту або обмеження процентних ставок. Недостатньо регульовані банки можуть вести ризиковану діяльність, що призводить до банківських криз, таких як так званий набіг на банк, коли маси стурбованих вкладників кидаються вилучати свої кошти, або банкрутство, яке зазвичай є результатом поганої практики кредитування. Але навіть надійні банки можуть зазнати краху, якщо їх захлюсне загальносистемна паніка, що призводить до виснаження наявних у них коштів для виплат вкладникам. Банківська криза може перервати надходження коштів позичальникам, зробити непривабливим заощадження та призвести до збільшення дефіциту державного бюджету, якщо держава гарантує вклади або проводить рекапіталізацію банків. Директивні органи можуть вирішити проблему слаборозвинених фінансових систем шляхом запровадження вторинних ринків, розвитку фондових та приватизації державних банків. Для пом'якшення криз директивні органи повинні зміцнити фінансову систему шляхом ефективного регулювання та нагляду.

Системи соціального захисту. Уряди часто мають програми забезпечення прожиткового мінімуму для незаможних та інших уразливих груп. Але в багатьох країнах, що розвиваються, деякі дорогі програми, такі як паливні та продовольчі субсидії, надаються неадресно і приносять більше вигоди багатим, ніж бідним. У розвинених країнах розподільні пенсійні програми мають

величезні незабезпечені зобов'язання, оскільки більше людей виходить на пенсію, ніж поповнює робочу силу. Крім того, щедрі допомоги для безробітних найчастіше сприяють високому безробіттю, тому що роботодавці, які сплачують внески страхування з безробіття, не хочуть наймати нових працівників. Уряди можуть реформувати системи соціального захисту для адресної допомоги нужденним і досягти значної економії коштів. Щоб зосередитись на допомозі нужденним, уряд може видавати сім'ям з низькими доходами талони на основні продукти харчування або розподіляти їжу лише в районах, де мешкають бідні. Уряд може також замінити продовольчі та паливні субсидії грошовими трансфертами. Пенсійні програми можна змінити таким чином, щоб виплати відповідали прогнозованим доходам шляхом підвищення пенсійного віку або переходу на пенсійну систему з повним забезпеченням резервами.

Ринок праці. З різних причин безробіття поширена у багатьох країнах і зазвичай підвищується, коли економіка відчуває труднощі. Але іноді безробіття має глибші причини, ніж наслідки економічного циклу. Наприклад, надмірні внески на соціальне страхування або відносно висока мінімальна заробітна плата може настільки підвищити витрати найму, що попит на робочу силу скорочується, а безробіття зростає. Попит на робочу силу може знижуватися також, якщо працівники не мають необхідних навичок через недостатню підготовку або освіту. Реформи освіти та вдосконалення програм навчання на робочих місцях можуть допомогти відновити попит на робочу силу.

Державні інституції. Ефективність роботи державних інституцій може суттєво впливати на економічну ситуацію в країні. Так, низька заробітна плата у державних органах, наприклад у податковій службі, може сприяти корупції. Крім того, неефективна правова система та нестача судів і суддів ускладнює вирішення спорів для підприємств, збільшуючи їх витрати та стримуючи інвестиції, особливо прямі іноземні інвестиції, а це завдає шкоди економічному зростанню. Управління та інститути можна удосконалити шляхом спрощення нормативів та ліцензування для бізнесу, зміцнення правової системи країни,

раціоналізації системи податкового адміністрування та підвищення заробітної плати державних службовців, які відповідають за надання життєво важливих послуг, обмежуючи при цьому зайнятість у державному секторі реально необхідним рівнем.

Підвищення потенціалу зростання економіки потребує додаткових заходів стабілізації і структурної політики. Заходи стабілізації закладають основу для економічного зростання, допомагаючи знизити інфляцію, згладити динаміку споживання та інвестицій та скоротити дефіцит державного бюджету. Успішна реалізація структурної політики можлива лише після усунення таких макроекономічних дисбалансів. У той же час, заходи структурної політики підвищують ефективність багатьох заходів стабілізації: наприклад, заохочення конкуренції (структурний захід) може призвести до зниження цін і, отже, зниження інфляції (мета політики стабілізації)

1.3. Методичне забезпечення економічної політики держави в Україні

Складовою економічної публічної політики є чинна система законодавства, що регламентує діяльність суб'єктів її забезпечення. У науковій правовій літературі зазначається, що теорія права розглядає і оцінює Конституцію як основу, фундамент всієї системи законодавства, як юридичну базу поточного законодавства. Це трактування підкреслює властивість Конституції спрямовувати в єдине русло, об'єднувати, надавати цілеспрямованості й узгодженості розвитку різних форм законодавства. Однак ця обставина не применшує ролі Конституції в регулюванні окремих питань, а навпаки, обґрунтовує необхідність вивчення таких норм з метою виявлення загальних правил, що є принциповими основами вже конкретнішого правового регулювання.

Конструктивні елементи механізму правового забезпечення економічної публічної політики одночасно виступають юридичними засобами адміністративно-правового впливу на суспільні відносини, що виникають у зв'язку з організацією та здійсненням цієї діяльності. Необхідно погодитися з

тим, що правові засоби, як складові механізму правового регулювання, застосовують і у процесі регулювання в певній послідовності. Насамперед доцільно підкреслити, що забезпечення економічної безпеки України організовується та здійснюється відповідно до Конституції України, загальновизнаних принципів і норм міжнародного права, міжнародних договорів України, Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншого боку, законів, нормативно-правових актів Президента України та Кабінету Міністрів України, відомчих нормативних актів [5].

У законодавстві, що регулює діяльність у досліджуваній сфері, виділяється типова ієрархічна (вертикальна) структура, зумовлена відмінністю в правовій силі актів, що видають різні нормотворчі органи. Юридичну цілісність досліджуваної структури норм забезпечує Конституція України, яка зумовлює взаємну узгодженість нормативно-правових актів і спільність їхніх вихідних принципів. Вихідні конституційні норми, володіючи найвищою юридичною силою, слугують верхнім рівнем ієрархії досліджуваної системи законодавства.

Особливе місце в системі актів щодо забезпечення економічної публічної політики займають програмні документи – стратегії, концепції, доктрини, що становлять систему офіційно прийнятих у державі поглядів, оскільки є установчими. До цих документів належать (рис.1.1.):

Рис. 1.1. Базові програмні документи економічної публічної політики
[6,7,8,9]

Об'єктами економічної публічної політики України є особа, суспільство, держава й основні елементи економічної системи, включаючи систему інституційних відносин, пов'язаних з державним регулюванням економічної діяльності.

Оскільки економічна безпека є основою публічної економічної політики, то базовим документом з планування розвитку системи забезпечення національної, зокрема економічної безпеки України, є Стратегія національної безпеки України.

Стратегія – це офіційно визнана система стратегічних пріоритетів, цілей і заходів у галузі внутрішньої та зовнішньої політики, що визначають стан національної безпеки та рівень розвитку держави на довгострокову перспективу. Стратегія спирається на систему політичних установок держави щодо забезпечення національної безпеки та захисту національних інтересів України. Вона характеризує пріоритетні напрями у галузі внутрішньої та зовнішньої політики держави (рис. 1.2):

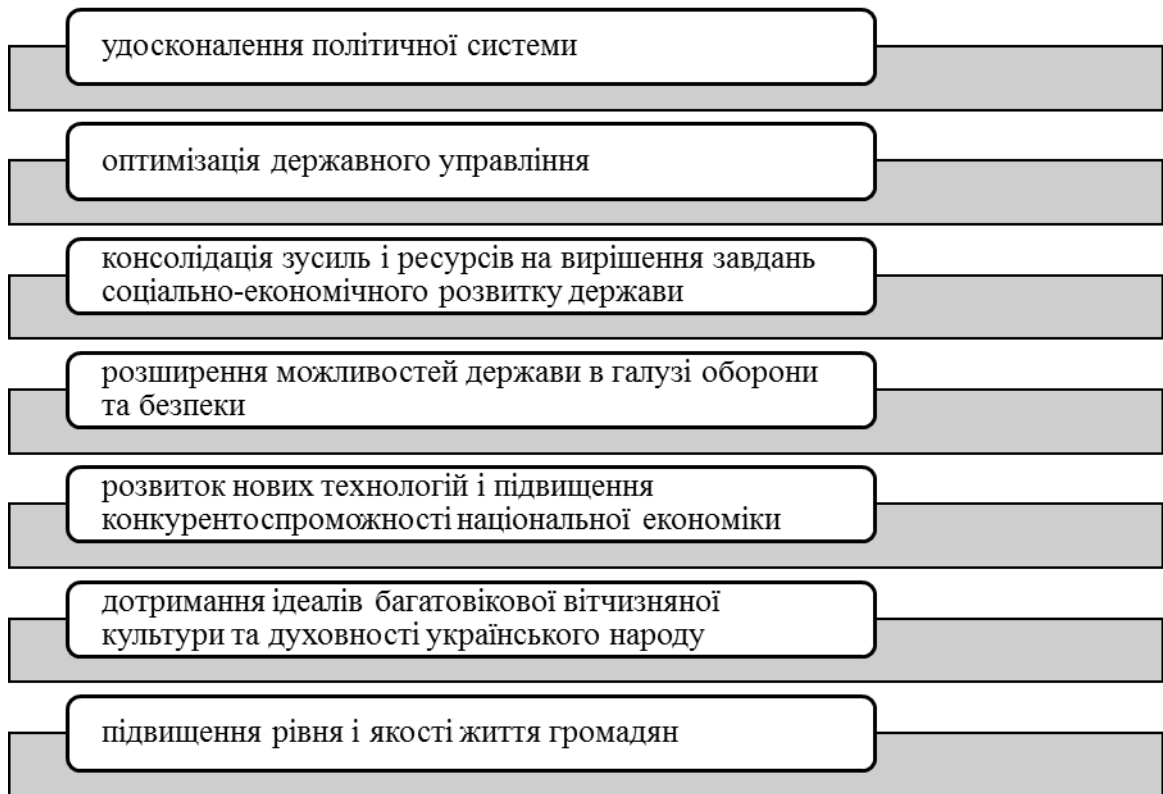

Рис. 1.2. Пріоритетні напрями у галузі внутрішньої та зовнішньої політики держави

У Стратегії сформульовано оцінку внутрішніх і зовнішніх загроз національній безпеці та стратегічних ризиків, що стримують вплив на сталий розвиток держави.

Кардинально змінено принцип забезпечення національної безпеки, сформовано новий механізм реалізації консолідованих зусиль держави та суспільства, спрямований на забезпечення територіальної цілісності та незалежності держави в умовах агресії Росії.

Національна безпека забезпечується за допомогою досягнення пов'язаних між собою національних інтересів і стратегічних національних пріоритетів. До національних інтересів України належать: розвиток демократії та громадянського суспільства; підвищення конкурентоспроможності національної економіки; забезпечення непорушності конституційного ладу, територіальної цілісності та суверенітету України; асоціація України і Європейського Союзу та вступ у НАТО, діяльність якого спрямована на підтримку стратегічної стабільності та взаємовигідних партнерських відносин.

До стратегічних національних пріоритетів, насамперед, зараховано національну оборону, державну та громадську безпеку, пріоритети сталого розвитку, пов'язані із забезпеченням економічної безпеки – поліпшення якості життя громадян, економічне зростання, розвиток науки, створення нових технологій, розвиток освіти, охорони здоров'я та культура, екологія і раціональне природокористування, стратегічне партнерство з Європейським Союзом і НАТО.

Уперше на офіційному державному рівні у Стратегії сталого розвитку “Україна–2020” одним із пріоритетів забезпечення національної безпеки визнано забезпечення гідних умов життя людини в Україні. Цим положенням підкреслено необхідність забезпечення соціальної та соціальноекономічної стабільності в державі.

Головний зміст пріоритету зовнішньої політики полягає у створенні сприятливих умов для сталого розвитку країни та забезпечення національної безпеки. Це означає, що Україна прагнутиме вибудовувати міжнародні відносини на принципах рівноправності та взаємовигідної співпраці, опори на міжнародне право, забезпечення надійної безпеки, інтеграції в європейські структури та в систему міжнародної безпеки, створеної НАТО.

Однак для захисту своїх національних інтересів Україна проводитиме прагматичну зовнішню політику щодо Російської Федерації, яка виключає відтворення політичних, економічних і культурних відносин, що існували до 2014 р. [10].

У Стратегії позначені організаційні напрями протидії загрозам національній безпеці (рис. 1.3):

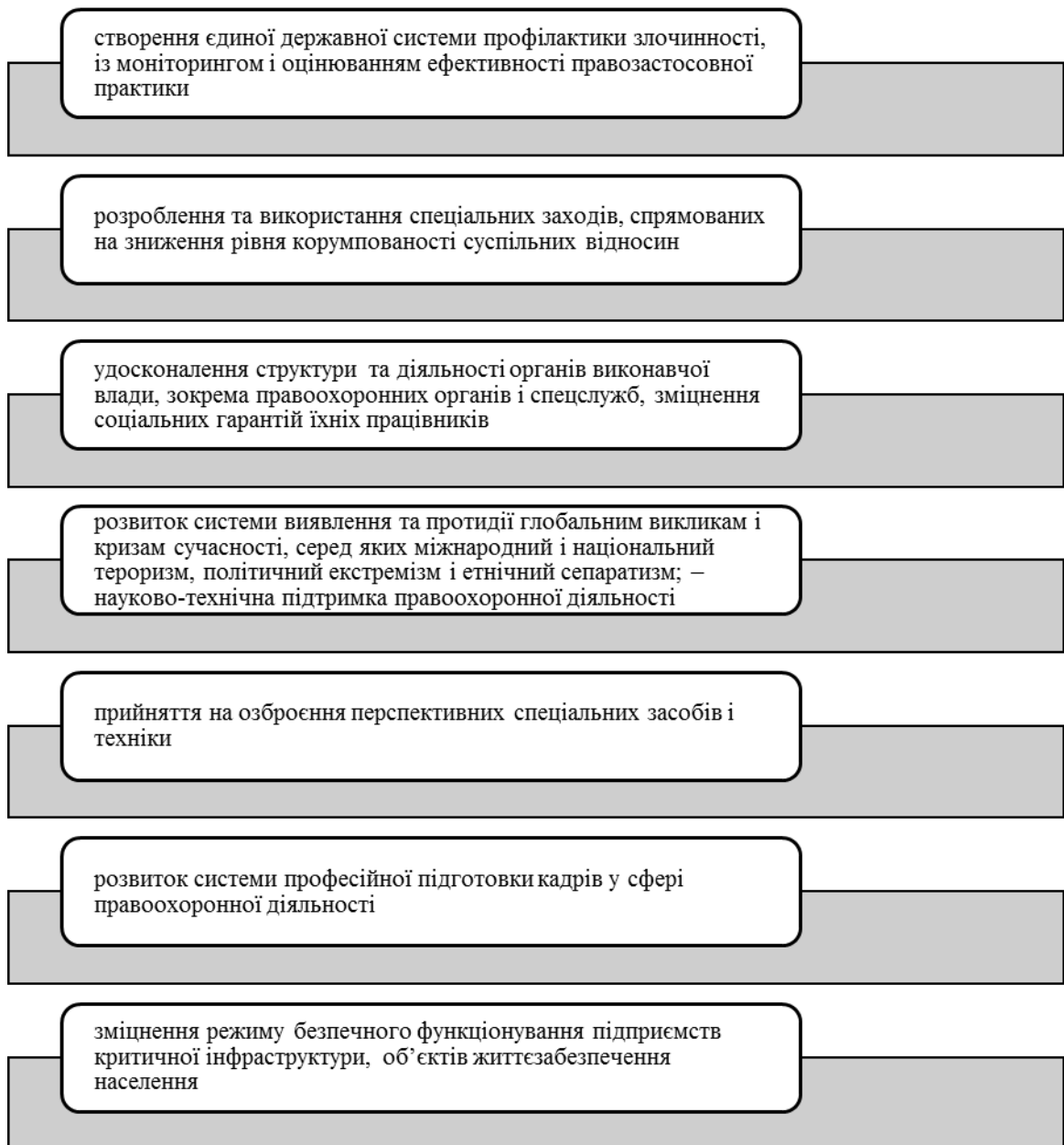

Рис. 1.3. Організаційні напрями протидії загрозам національній безпеці

Важливою групою джерел забезпечення економічної безпеки є закони. Особливе місце в системі правових актів займають Закони України “Про основи національної безпеки”, “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”, у яких зазначено, що безпека в економічній сфері України є складовою національної безпеки України загалом [11; 12].

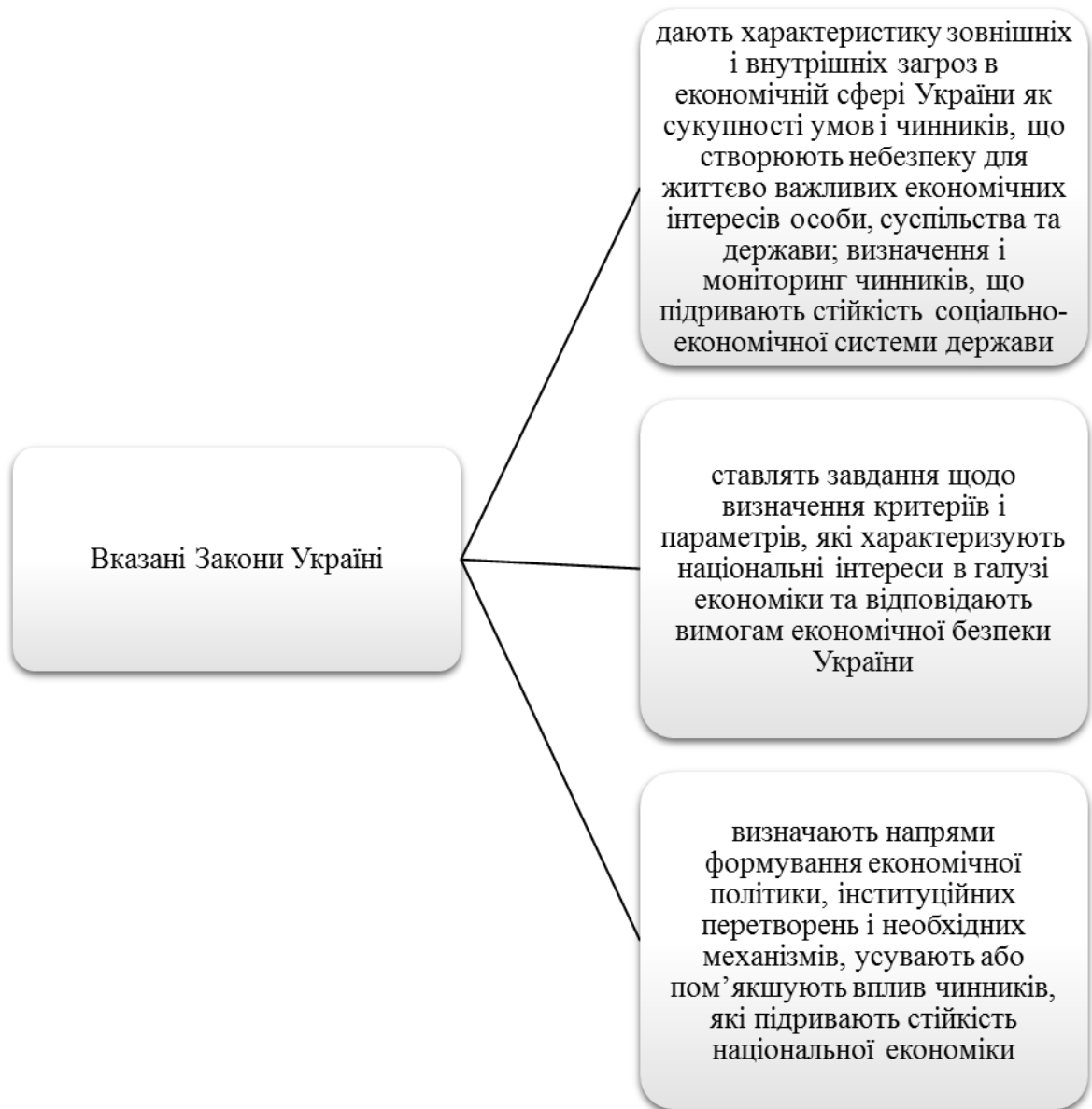

Рис. 1.4. Мета зазначених законів у сфері економічної безпеки

Реалізація законів України “Про основи національної безпеки” та “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики” повинна здійснюватися через систему конкретних заходів, оснований на якісних індикаторах і кількісних показниках — макроекономічних, демографічних, зовнішньоекономічних, екологічних, технологічних та інших.

Державна політика в галузі забезпечення безпеки є частиною внутрішньої та зовнішньої політики України, становить сукупність скоординованих і об’єднаних єдиним задумом політичних, організаційних, соціально-економічних, воєнних, правових, інформаційних, спеціальних та інших заходів.

Державна політика в галузі забезпечення безпеки реалізується органами державної влади та місцевого самоврядування на основі Стратегії національної безпеки України, інших концептуальних і доктринальних документів, які розробляє Рада національної безпеки й оборони та затверджує Президент України.

Відповідно до ст. 4 Закону України “Про Раду національної безпеки і оборони України” вона визначає основні напрями державної політики в галузі забезпечення безпеки; розробляє Стратегію національної безпеки України, інші концептуальні та доктринальні документи в галузі забезпечення безпеки.

Головою Ради національної безпеки і оборони України є Президент України, який формує і очолює Раду безпеки [13] (рис. 1.5).

Постанови Кабінету Міністрів України, що є нормативними, приймають з метою додаткової конкретизації законодавчих положень, створення дієвого механізму втілення у життя норм законів.

З метою конкретизації законодавчих положень у досліджуваній сфері також діє низка постанов Кабінету Міністрів України.

Так, зокрема, Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 р. № 83 “Про затвердження переліку об’єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави” визначила стратегічні підприємства і організації для забезпечення узгоджених дій органів виконавчої влади щодо запобігання загрозам для економічної безпеки України.

Основу державної політики, спрямованої на забезпечення економічної безпеки, повинна становити, передусім, збалансована та несуперечлива нормативно-правова база і кількісні та якісні параметри критеріїв економічної безпеки України.

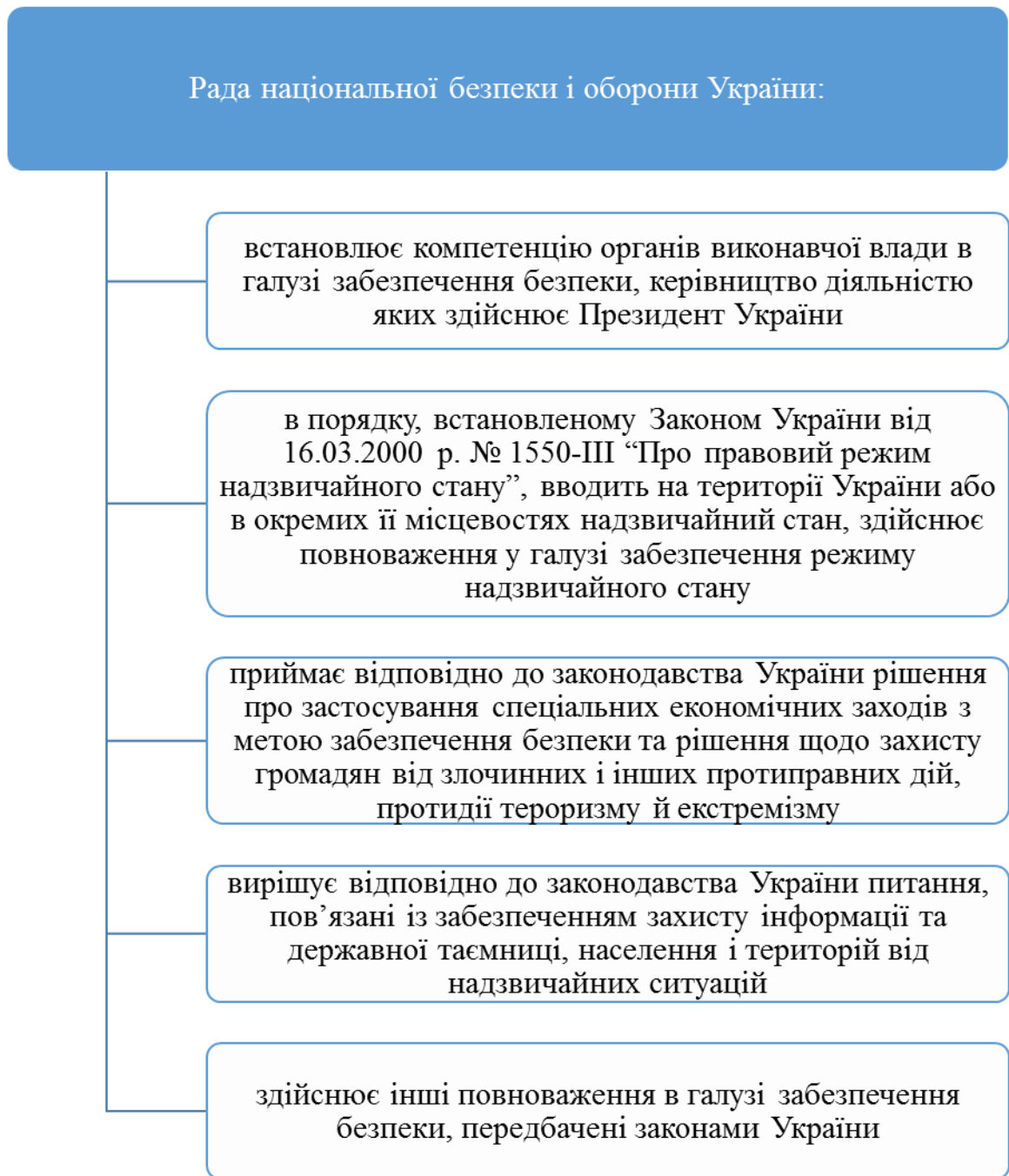

Рис. 1.5. Функції РНБО

У зв’язку з цим зазначимо, що значення та місце правових заходів у забезпеченні економічної безпеки важко переоцінити, оскільки від їх вироблення, прийняття, а надалі – застосування залежать легітимність різних форм і методів забезпечення економічної безпеки, зміст і організація цієї діяльності, її результативність.

Під законодавчим забезпеченням економічної безпеки розуміють закріплення компетенції та відповідальності органів державної влади України, взаємозалежної та скоординованої сукупності цілей, завдань, принципів, основних напрямів їх функціонування як елементів системи забезпечення економічної безпеки.

Найважливішою умовою ефективної реалізації завдань у сфері забезпечення економічної безпеки є розроблення та ухвалення відповідного закону. Однак, незважаючи на гостру необхідність законодавчої регламентації основних положень державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки, такий закон не прийнято

У 2014 р. розроблено і запропоновано у Верховній Раді України законопроект “Про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями” [11].

Основні положення цього законопроекту передбачали визначення правових основ запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями, функціонування системи державних органів, метою якої є організація і ведення системної боротьби з правопорушеннями в сфері економіки для забезпечення економічної безпеки України.

Для вирішення цієї проблеми необхідно визначити єдину державну стратегію і тактику боротьби зі злочинами у сфері економіки, кардинально посилити протидію цим злочинам, особливо пов’язаним із розкраданням бюджетних коштів та легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, знешкодити тіньові схеми такої діяльності. На думку авторів, реалізація законопроекту дасть змогу істотно зменшити вплив тіньової економіки на бюджет держави, а також запобігти залученню “брудних” коштів у економіку країни [14, с. 3].

У Верховній Раді України протягом декількох років розглядаються законопроекти про продовольчу та біологічну безпеки, безпосередньо пов’язані із проблемами економічної та загалом національної безпеки [15].

У цьому випадку можна стверджувати про невинуватену повільність органів законодавчої влади щодо розроблення правових основ в найважливіших сферах життєдіяльності суспільства. У зв'язку з цим вважаємо, що сьогодні (до розроблення базового закону про економічну безпеку) доцільно здійснити ревізію законодавства, що регулює економічні процеси. Недостатня продуманість правил гри, проголошених державою в нормативних актах, призводить до розмивання меж між кон'юнктурним відомчим підходом і продуктивною діяльністю, яка з різних причин виштовхується в тінь [16].

Необхідно відокремити правові норми, які визначально впливають на економіку та соціальну сферу, від тих, які мало впливають на них (про що може свідчити незначна кількість посилань на них у судових рішеннях), і особливо від норм, які масово порушуються або через нездійсненність, або унаслідок відсутності ефективних механізмів їх реалізації.

Загалом, можна стверджувати, що нагальною потребою є увідповіднення всього законодавства у сфері економічної безпеки до тих завдань, які вирішують у цій галузі. Для цього необхідно здійснити кодифікацію нормативно-правової бази, усунути суперечності, що містяться в нормах, визначивши пріоритети правового регулювання в сфері економічної безпеки.

Аналіз розвитку соціально-економічної ситуації в державі свідчить, що необхідний комплекс заходів, які б дозволили не тільки виявляти та ліквідувати загрози економічній безпеці, але й створювали умови для ефективного та динамічного розвитку економіки. Йдеться про забезпечення дієвості й ефективності компонентів політико-правового механізму забезпечення економічної безпеки, які об'єднують усі елементи системи з метою реалізації Стратегії національної безпеки України як концепції, що визначає один із напрямів державної економічної політики.

Необхідно зауважити, що стан справ у економіці України вимагає внесення певних коректив до законів України “Про основи національної безпеки”, “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”.

Крім перегляду ступеня небезпеки окремих загроз, треба зважати на нові загрози та виклики економічній безпеці, які свого часу не знайшли в ній відображення. Пропонується зарахувати до них негативні чинники, що існують у фінансовій сфері, а саме: нецільове використання бюджетних коштів, масштабне ухиляння від сплати податків, незаконне переведення в готівку грошових коштів, фіктивні фінансові операції та легалізація злочинно нажитих доходів. Безперечно, вказані проблеми відображено у Стратегії національної безпеки України, але тільки на концептуальному рівні.

Хартією про особливе партнерство НАТО – Україна передбачено утворення Комісії НАТО – Україна для консультацій між членами НАТО і Україною з питань безпеки, що становлять обопільний інтерес.

Комісія НАТО – Україна є постійнодіючим координаційним органом, утвореним для забезпечення узгоджених дій органів виконавчої влади у сфері безпеки, зокрема економічної безпеки [17].

Ключовими завданнями Комісії у сфері економічної безпеки є підготовка пропозицій Кабінету Міністрів України, у випадках, передбачених законодавством України, для прийняття рішень з питань застосування заходів щодо запобігання загрозам економіці держави на підставі досвіду країн НАТО у подоланні негативних чинників, спричинених різними загрозами.

В умовах інтеграції України і Європейського Союзу аналіз чинної нормативно-правової бази свідчить про підвищення ролі міжнародно-правових актів у забезпеченні економічної безпеки, оскільки зростає роль взаємодії держав у економічній сфері, приймаються узгоджені акти, спрямовані на посилення співпраці в названій сфері. Підзаконні акти в сфері економічної безпеки мають певні особливості, серед яких такі (рис. 1.6):

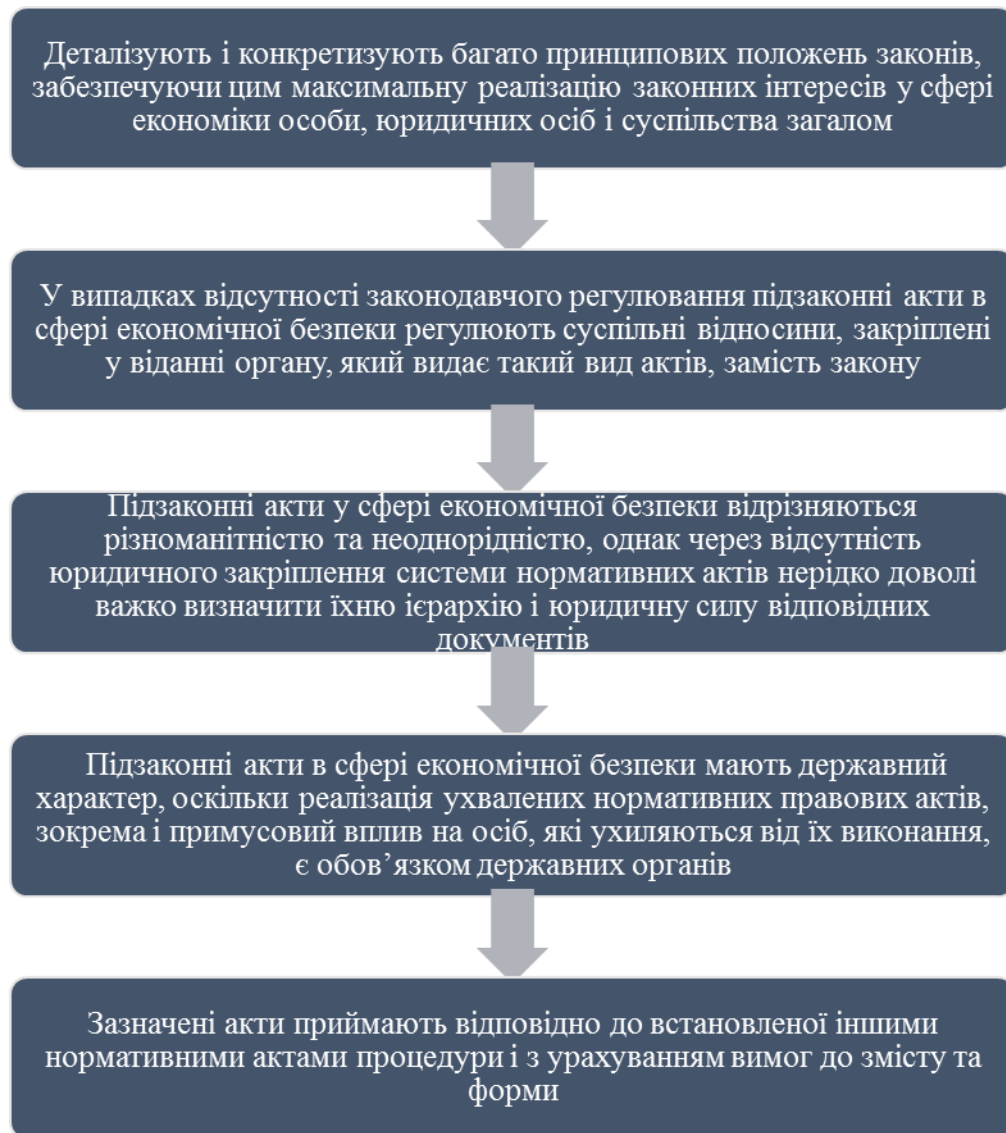

Рис. 1.6. Особливості підзаконних актів в сфері економічної безпеки

У зв'язку з цим важливою проблемою є з'ясування питання про те, наскільки зазначені особливості в сфері економічної безпеки відповідають загальним тенденціям розвитку співвідношення закону та підзаконних актів у системі державного управління України.

У вузькому сенсі адміністративно-правове регулювання в сфері економічної безпеки можна звести до діяльності органів виконавчої влади, яка здійснюється на основі та задля виконання законів і спрямована на вплив на суспільні відносини, пов'язані із захистом економічних інтересів України.

Особливо підкреслимо, що багато принципів положень адміністративного права, які стосуються забезпечення економічної безпеки, зокрема, статусу учасників адміністративноправових відносин, систематизованих в інших галузях права, в адміністративному праві розпорошені у значній кількості нормативних правових актів різної юридичної сили.

Інакше кажучи, в адміністративному праві відсутнє законодавче ядро – спеціальний закон, який регулює сферу економічної безпеки. Звісно ж, в такому законі можна було б зафіксувати групи норм, що встановлюють: – основні принципи державного управління в сфері економічної безпеки; – правове становище суб'єктів у галузі економічної безпеки; – форми та методи державно-управлінської діяльності та реалізації виконавчої влади в сфері економічної безпеки; – способи та порядок забезпечення законності в державному управлінні в галузі економічної безпеки.

Висновок до розділу 1

Проведений аналіз у першому розділі дозволив визначити, що у публічному управлінні економічною сферою в Україні приділяли увагу вчені різних галузей знань зокрема: Крегул та Батрименко, Головка, Біла-Тіунова та ін.. Досліджено теоретико-методологічні основи, особливості та механізми державного управління в економічній сфері. Проте багато питань щодо впровадження сучасного публічного менеджменту в економічну сферу в Україні потребують детальнішого розгляду. Зараз в Україні формуються нові наукові підходи до державного управління в економічній сфері. Широке коло досліджень присвячено публічному управлінню в економічній сфері на державному, регіональному та місцевому рівнях, а також науковому обґрунтуванню державної регіональної політики в економічній сфері в Україні, проблемам її формування та реалізації, розвитку практичних рекомендацій щодо вдосконалення його механізмів.

Також у першому розділі були досліджені: теоретичні основи та сутність публічної економічної політики; основні напрями публічної економічної політики; методичне забезпечення економічної політики держави в Україні.

Було визначено, що в історії розвитку світової цивілізації існували різні підходи щодо оцінки ролі держави в економіці.

Погляди про роль держави в економіці різні, і жоден з них не дав єдиного рецепта дії. В даний час у світовій практиці склалися три підходи до питання про роль держави в керівництві економікою перехідного періоду: 1) концепція невтручання держави у економічні процеси, заснована на теорії класиків політичної економії; 2) «обмежена інтервенція держави в економіку» передбачає проведення макроекономічної політики на основі монетаристських принципів; 3) активна роль держави у проведенні економічної політики різними засобами.

Також було детально зафіксовано та розкрито те, що у державній економічній політиці виділяють два основні напрями: 1. Структурна політика. Належить до періодів стабільності. Її основне завдання – забезпечення збалансованого та безперервного розвитку економіки країни, вирішення основних соціально-економічних завдань; 2. Стабілізаційна. Вступає в дію в періоди криз, покликана боротися з розвитком кризових явищ та забезпечити стабільність економіки в умовах дії негативних факторів як внутрішніх, так і зовнішніх.

Методичне забезпечення економічної політики держави в Україні дозволило оцінити те, що складовою економічної публічної політики є чинна система законодавства, що регламентує діяльність суб'єктів її забезпечення. У науковій правовій літературі зазначається, що теорія права розглядає і оцінює Конституцію як основу, фундамент всієї системи законодавства, як юридичну базу поточного законодавства.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПОТОЧНОГО СТАНУ ПУБЛІЧНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

2.1. Оцінка сучасного стану публічної економічної політики в Україні

Новітні тенденції державного управління економічною сферою в Україні посилюють увагу українського суспільства до вирішення економічних проблем. Питання модернізації державного управління в економічній сфері в Україні є актуальним. Сучасні економічні реформи поки що не дали очікуваного результату. Водночас уже прийняті управлінські рішення вказують на певні кроки щодо реформування державного управління в економічній сфері в Україні за нових викликів та умов сьогодення. Сучасні глобальні проблеми світової спільноти вказують на важливість приділяти увагу економічному розвитку країн. Модернізація державного управління в економічній сфері в Україні має сприяти здійсненню змін, необхідних для економічного розвитку країни. Розпочаті в Україні економічні реформи висувають нові вимоги до державного управління економічною сферою. Особливо важливою є увага до реформування державного управління в економічній сфері.

Стратегія сталого розвитку «Україна 2020» у рамках певних векторів руху передбачала реалізацію різноманітних важливих для розвитку держави реформ і програм, однією з яких стала децентралізація та реформа державного управління. Метою реформи державного управління в цій стратегії є побудова прозорої системи державного управління, забезпечення ефективності публічної служби, створення професійного інституту державної служби, а результатом реалізації цієї реформи є створення відкритої, ефективної, прозорої, гнучкої структури державного управління з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, здатна реалізовувати державну політику, спрямовану на постійне та адекватне реагування суспільства на внутрішні та зовнішні виклики [28]

Метою політики децентралізації був відхід від централізованої моделі управління, побудова ефективної системи територіальної організації влади,

забезпечення можливості місцевого самоврядування, реалізація положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності та фінансової самодостатності місцевого самоврядування в Україні [29].

Сучасними напрямками реформування державного управління є:

- забезпечення підзвітності органів публічної влади (вільний доступ до публічної інформації, прозорість роботи, організація системи органів публічної влади з чітким визначенням взаємовідносин звітності, можливість судового перегляду рішень);
- формування та координація державної політики (стратегічне планування державної політики, якість нормативно-правової бази та публічної політики, включаючи вимоги до формування державної політики на основі ретельного вивчення та участі громадськості);
- модернізація державної служби та управління персоналом; надання адміністративних послуг (електронне урядування, стандарти надання та гарантії адміністративних процедур, якість адміністративних послуг);
- управління державними фінансами (підготовка та виконання державного бюджету, адміністрування податків, система державних закупівель, зовнішній та внутрішній аудит, бухгалтерський облік та звітність) [40].

До завдань реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні належать:

- забезпечення доступності та якості публічних послуг; досягнення оптимального розподілу повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; визначення відповідної територіальної основи діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування для забезпечення доступності та належної якості надання цими органами публічних послуг;

- створення належних організаційних, матеріальних та фінансових умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних та делегованих повноважень [41].

У зв'язку зі зміною парадигми відносин між органами державної влади, місцевого самоврядування та суспільством мають бути визначені напрями вдосконалення державного управління в економічній сфері в Україні. У зв'язку із викликами сучасності та змінами у впровадженні кращих сучасних підходів до публічного управління економічною сферою вона набуває особливого значення. Основою подальшого розвитку державного управління в економічній сфері в Україні мають стати запропоновані напрями його вдосконалення.

Відсутність достатнього наукового обґрунтування вдосконалення державного управління в економічній сфері в сучасній українській науці свідчить про важливість приділення уваги саме цій проблемі. Метою дослідження є розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення державного управління в економічній сфері в Україні. Завданнями дослідження є аналіз впровадження сучасного державного управління в економічній сфері в Україні та визначення напрямів удосконалення державного управління в економічній сфері в Україні.

Методологічною основою статті став діалектичний підхід до розгляду державного управління в економічній сфері України. Діалектичний підхід до аналізу державного управління в українській економіці характеризується трьома основними принципами:

- 1) принципом історизму, який включає дослідження генезису та ретроспективний аналіз предмета дослідження;
- 2) принцип загального зв'язку, який спрямований на розуміння сутності шляхом виявлення різноманіття її зовнішніх і внутрішніх зв'язків, а також з'ясування причинно-наслідкових зв'язків;
- 3) принцип суперечності, в основі якого лежить метод системного аналізу.

Діалектичний підхід включає такі загальнонаукові методи, як аналіз і синтез. Зокрема, ці методи, а також метод збору релевантної інформації використовувалися при дослідженні законодавчих та нормативно-правових актів України для визначення пріоритетних напрямів удосконалення державної регіональної політики в економічній сфері та розробки концепції стратегії державного управління.

Через сучасні глобальні виклики в Україні спостерігається підвищення відповідальності органів державної влади за успішне проведення економічних реформ на державному, регіональному та місцевому рівнях. Однією з основних передумов демократичного врядування, заснованого на верховенстві права, є ефективна система державного управління. За наявності ефективної, професійної, дієвої та впорядкованої системи центральних органів виконавчої влади уряд може ефективно працювати над реформуванням різних сфер державної політики (Розпорядження Кабінету Міністрів України, 2016). Реалізацію державної регіональної економічної політики в Україні забезпечують Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування.

Відповідно до Конституції України (1996 р.) Президент України щорічно і позачергово звертається до народу і Верховної Ради України з посланнями про внутрішнє і зовнішнє становище України, які враховуються при розробці документів про державну регіональну політику України в різних сферах. Визначення основ внутрішньої та зовнішньої політики; затвердження Державного бюджету України, внесення змін до нього, контроль за його виконанням, а також прийняття рішення про звіт про виконання Державного бюджету України забезпечує Верховна Рада України. Кабінет Міністрів України розробляє і реалізує загальнодержавні програми соціально-економічного, науково-технічного і культурного розвитку України, а Верховна Рада України їх затверджує. Реалізація інвестиційної, фінансової, цінової та податкової політики; політики у сфері праці та зайнятості, соціального захисту,

освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки та природокористування забезпечує Кабінет Міністрів України. Він також організовує та забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України; забезпечує рівні умови для розвитку всіх форм власності; розпоряджається державною власністю; розробляє проект закону про Державний бюджет України, забезпечує виконання затвердженого бюджету та подає звіт про його виконання [27].

Основними завданнями міністерств як центральних органів виконавчої влади, що забезпечують реалізацію державної політики в різних сферах, є:

- визначення пріоритетних напрямів розвитку; забезпечення правової та нормативної бази;
- узагальнення практики застосування законодавства, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення та внесення в установленому порядку проектів нормативно-правових актів на розгляд Президента України та Кабінету Міністрів України;
- інформувати та пояснювати реалізацію державної політики в різних сферах; забезпечення соціального діалогу на галузевому рівні.

До основних завдань інших центральних органів виконавчої влади, таких як служби, інспекції, агентства та комісії, належать:

- управління об'єктами державної власності;
- державний нагляд (моніторинг); надання адміністративних послуг;
- подання пропозицій щодо забезпечення формування державної політики міністрам, які спрямовують і координують їх діяльність [36].

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України [46] є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику в економічній сфері в Україні.

До його основних завдань належать:

- забезпечення формування та реалізації державної політики економічного і соціального розвитку;
- державна політика розвитку підприємництва;
- державна інвестиційна політика;
- державна цінова політика;
- державна інноваційна політика в реальному секторі економіки;
- державна промислова політика;
- державна політика у сфері інтелектуальної власності;
- державна аграрна політика, державна політика у сфері сільського господарства та аграрного бізнесу;
- державної політики у сфері технічного регулювання, стандартизації, метрології та метрологічної діяльності;
- політика держави та державних закупівель;
- державне замовлення на підготовку спеціалістів, наукових, науково-педагогічних кадрів і кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів;
- державна політика у сфері управління державною власністю; політики державно-приватного партнерства;
- державна політика щодо створення та функціонування індустріальних парків;
- державна туристично-курортна політика;
- державна політика у сфері державного ринкового нагляду;
- державна політика у сфері торгівлі та побутових послуг;
- державна політика щодо економічного та соціального співробітництва України з Європейським Союзом;
- єдина зовнішньоекономічна політика, політика інтеграції національної економіки у світове господарство, співробітництво зі Світовою організацією торгівлі;

- державна політика щодо залучення міжнародної технічної допомоги;
- державна політика у сфері праці, зайнятості населення, трудової міграції, трудових відносин, соціального діалогу;
- державна військово-промислова політика;
- забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері державного експортного контролю;
- у сфері державного матеріального резерву;
- у сфері офіційної статистики;
- у сфері рибного господарства та промисловості, охорони та управління водними біоресурсами, регулювання рибальства та безпеки плавання суден флоту рибного, лісового та мисливського господарства, ветеринарії, безпеки та окремих показників якості харчових продуктів, у сфері карантину та захисту рослин, у сфері геодезичної та картографічної діяльності, земельних відносин, землеустрою, у сфері державного земельного кадастру, державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі;
- у сфері промислової безпеки, охорони праці, гігієни праці, поводження з вибуховими матеріалами, здійснення державного гірничого та державного нагляду та контролю за додержанням вимог законодавства про працю та зайнятість населення;
- забезпечення формування державної регуляторної політики, державної політики з питань ліцензування, дозвільної системи, нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності;
- політика державного контролю за цінами; державна політика захисту прав споживачів; державної політики у сфері нагляду (контролю) у системі інженерно-технічного забезпечення агропромислового комплексу;
- участь у формуванні та реалізації державної політики у сфері надання адміністративних послуг;

- реалізація державної політики у сфері організації та контролю за виготовленням документів суворого обліку, цінних паперів [47].

Реалізація державних і регіональних програм соціально-економічного і культурного розвитку та програм охорони навколишнього природного середовища; підготовка та виконання обласного та районних бюджетів; звіт про виконання бюджетів і програм; взаємодію з органами місцевого самоврядування забезпечують місцеві державні адміністрації, які здійснюють виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі [37].

Органи місцевого самоврядування затверджують програми соціально-економічного і культурного розвитку областей і районів і контролюють виконання цих програм; затверджує обласні та районні бюджети, які формуються з державного бюджету для відповідного їх розподілу між територіальними громадами або для реалізації спільних проектів та за рахунок коштів, залучених на договірних засадах з місцевих бюджетів для реалізації соціально-економічних і культурних програм, та контролювати їх виконання. Територіальні громади міста, села, селища управляють майном, що перебуває у комунальній власності; затверджує та контролює програми соціально-економічного та культурного розвитку; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць та контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки і збори; забезпечує проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів; створювати організації, установи, комунальні підприємства, а також реорганізовувати, здійснювати контроль за їх діяльністю та ліквідовувати [37].

Новітні тенденції державного управління економічною сферою в Україні посилюють увагу українського суспільства до вирішення економічних проблем. Питання модернізації державного управління в економічній сфері в Україні є актуальним. Стратегія реформи державного управління в Україні на 2021 рік [44] зазначає, що однією з головних передумов демократичного врядування, заснованого на принципах верховенства права, є ефективна система державного

управління. За наявності ефективної, професійної, результативної та підзвітної системи центральних органів виконавчої влади уряд може ефективно формувати державну політику в різних сферах. Забезпечення легітимності, передбачуваності управлінських дій, зменшення адміністративного навантаження державного регулювання, підвищення якості надання адміністративних послуг сприятиме підвищенню позицій держави в міжнародних рейтингах конкурентоспроможності. Метою цієї стратегії є вдосконалення системи державного управління та підвищення конкурентоспроможності країни, а результатом її впровадження є ефективна та підзвітна система державного управління, яка має забезпечувати сталий розвиток країни, служити інтересам суспільства та надавати якісні послуги [40].

Метою Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні є визначення напрямів, механізмів та термінів формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади з метою створення та підтримки повноцінної життєве середовище громадян, створюють інститути безпосереднього народовладдя, задовольняють інтереси громадян у сферах життєдіяльності, надають якісні доступні державні послуги, узгоджують інтереси держави та територіальних громад. Одними з очікуваних результатів впровадження є: економічний, соціальний розвиток регіонів та територіальних громад; стимулювання економічного розвитку територій; зміцнення організаційної, правової та матеріальної спроможності територіальних громад та органів місцевого самоврядування; доступність та якість державних послуг [41].

2.2. Проблеми та перспективи розвитку державної публічної політики в Україні

Досліджуючи проблеми та перспективи розвитку державної публічної політики пропонується дослідити вплив публічної політики на співвідношення між ВВП та вибраними компонентами інвестиційної позиції (NIIP), а саме активами, зобов'язаннями, прямими, портфельними та іншими інвестиціями

України, оскільки це важливо в контексті прагнень України до європейської інтеграції.

Посилення впливу макроекономічних криз на перебіг ділових циклів світових економік спричинило створення механізмів та формування політики, спрямованої на протидію глобальним дисбалансам. Щоб забезпечити стале зростання світової економіки, відповідно до цілей G20, відхилення вимірюються за допомогою процесу взаємної оцінки шляхом надання рекомендованих напрямів реалізації державної політики. В ЄС Процедура макроекономічного дисбалансу використовується членами ЄС для виявлення та виправлення негативних наслідків макроекономічного розвитку. Ця процедура включає показники як внутрішніх, так і зовнішніх відхилень. Індикатори зовнішніх дисбалансів, серед іншого, включають зміну рахунку поточних операцій і чистих інвестицій держав-членів.

Розуміння стану інвестиційної позиції країни є досить важливим для аналізу внутрішньої та зовнішньої політики країни. Цей показник фіксує структурні диспропорції у фінансуванні платіжного балансу, дає змогу оцінити інвестиційну привабливість країни, зрозуміти її роль на міжнародній арені. Однак недостатньо оцінювати лише статичний стан міжнародної інвестиційної позиції, щоб створити збалансовану державну політику для країн з перехідною економікою. Необхідно перевірити вплив чистої інвестиційної позиції країни на хід її ділового циклу та виявити зовнішні та внутрішні дисбаланси відповідно до стану економічної кон'юнктури в короткостроковій та довгостроковій перспективі. Незважаючи на це, науковці приділяють недостатньо уваги аналізу зовнішніх дисбалансів європейських країн з перехідною економікою, хоча ці країни мають періодичні проблеми із зовнішніми дисбалансами та нестабільність зростання в Європі. До таких країн належить і Україна. Суттєві коливання, притаманні українській економіці, вимагають подальших досліджень, особливо з огляду на євроінтеграційні прагнення України. З огляду на це метою даного дослідження є проведення аналізу чистої міжнародної

інвестиційної позиції України за 2000-2016 рр. та перевірка зв'язку між вибраними компонентами НІПІ та ВВП України.

Переважає більшість досліджень науковців, пов'язаних із вивченням зовнішніх дисбалансів, спрямовані на пояснення боргової кризи в країнах ЄС. Проте зовнішні дисбаланси виправдовуються не лише наслідками фінансової кризи 2007 – 2008 років, а й низькою фіскальною дисципліною периферійних економік. Країни-члени ЄС через відносно дешеві джерела кредитування на європейському ринку можуть фінансувати поточне споживання замість заощаджень на майбутнє, а також фінансувати імпорт замість розвитку національного виробництва.

На основі результатів оцінки зовнішніх дисбалансів за 1975 – 2011 рр. Діас- дійшли висновку, що коливання зростання в єврозоні були викликані надзвичайно низькими процентними ставками. А враховуючи умови економічного та валютного союзу в ЄС, шоківі наслідки диспропорційних зовнішніх дисбалансів переносяться на розвиток інших економік. Надмірне розширення кредитування було однією з причин криз, з якими зіткнулися Греція, Ірландія, Португалія та Кіпр. Іноземне володіння внутрішніми борговими цінними паперами відіграє значну роль у поясненні боргової кризи Євро.

Простим рішенням може бути здійснення більш жорсткої фіскальної консолідації, спрямованої на подолання кризи та економічне зростання. Якщо параметр Scoreboard не виконується, країни повинні підлягати спеціальному моніторингу.

Міжнародна інвестиційна позиція країни дає інформацію про баланс інвестиційних активів і пасивів країни, її роль по відношенню до інших країн і світу в цілому. Крім того, міжнародна інвестиційна позиція показує чисте зовнішнє багатство країни. Якщо чиста інвестиційна позиція негативна, країна є чистим боржником для інших країн світу; в іншому випадку - чистий кредитор.

Країни самостійно обирають стратегію формування чистої інвестиційної позиції. Якщо провести вимірювання за цим показником, то можна побачити,

що як розвинені країни, так і країни, що розвиваються, можуть бути боржниками і кредиторами інших країн. У 2016 році Японія була найбільшим нетто-кредитором для інших країн, а США – найбільшим чистим боржником (МВФ 2018). Серед країн ЄС найбільшим боржником у 2016 році була Іспанія, найбільшим кредитором – Німеччина; загальний стан чистої інвестиційної позиції країн ЄС-28 був негативним.

Чисту міжнародну інвестиційну позицію країни зазвичай розглядають у поєднанні з платіжним балансом, оскільки в цьому випадку можна зрозуміти позитивні та негативні тенденції у формуванні балансу країни. Велика частка кредитної заборгованості країни може містити безнадійну заборгованість. Водночас країни зі значною негативною інвестиційною позицією (понад -35% ВВП) мають значно вищий ризик дефолту, оскільки вони не зможуть здійснювати виплати за своїми зобов'язаннями.

Однак надмірні надлишки чистої інвестиційної позиції створюють потенційні загрози для країни, оскільки містять ризик втрати іноземних активів в інших країнах. Fogli and Perri дійшли такого ж висновку та показали, що країни з більшими чистими іноземними активами в середньому більше страждали від волатильності позиції чистих іноземних активів. Така ситуація з активами спостерігалася під час фінансової кризи 2007-2008 років у Європі.

Що стосується України, то успішна позиція серед країн ЄС є дуже важливим аспектом її євроінтеграційної політики. Проведення політичних та економічних реформ, спрямованих на збалансування економічного розвитку України, залишається головною передумовою зміни моделі співпраці України з ЄС. Порівняння впливу змін балансу міжнародної інвестиційної позиції України на зміни ВВП має сприяти розробці чітких стратегій і програм розвитку України, спрямованих на досягнення цілей європейської інтеграції України.

Для цілей дослідження був оцінений стан України за період 2005-2021 рр.

Перший етап дослідження передбачав аналітичний аналіз структури чистої міжнародної інвестиційної позиції України. Для цього було розраховано

відношення вибраних компонентів НПП до ВВП та коефіцієнти зміни їх темпів у річному обчисленні. Для формування ряду цих складових НПП в доларовому еквіваленті за 2005-2021 рр. використовувалася відкрита електронна база даних Національного банку України, а для ряду даних ВВП України в доларовому еквіваленті – база даних Міжнародної валютної системи. Використано кошти. Статистична інформація про міжнародну інвестиційну позицію складається на основі шостого видання Посібника з платіжного балансу та міжнародної інвестиційної позиції. На даному етапі були проведені розрахунки для визначення основних причин шоків змін у структурі НПП та їх впливу на бізнес-цикл в Україні.

На другому етапі дослідження гіпотези про незалежність вибраних компонентів НПП та ВВП були перевірені шляхом розрахунку коефіцієнтів кореляції Пірсона у коротко- та довгостроковому періодах. Рівень значущості зв'язку та мінливість значень оцінювали шляхом визначення двох коефіцієнтів.

Протягом 2005-2021 років в Україні існувала негативна інвестиційна позиція (рис. 3.1), тобто зобов'язання України перед іншими країнами перевищували її активи. Крім того, в Україні спостерігається тенденція до збільшення зобов'язань перед зовнішнім світом. У 2014 та 2020 роках відбулося шокове зростання темпів зростання зобов'язань у порівнянні з попереднім роком – на 54% та 36% відповідно, не в останню чергу через поточну політику. У 2020 році частка зобов'язань у ВВП становила 17,9%, і це найвище значення за досліджуваний період.

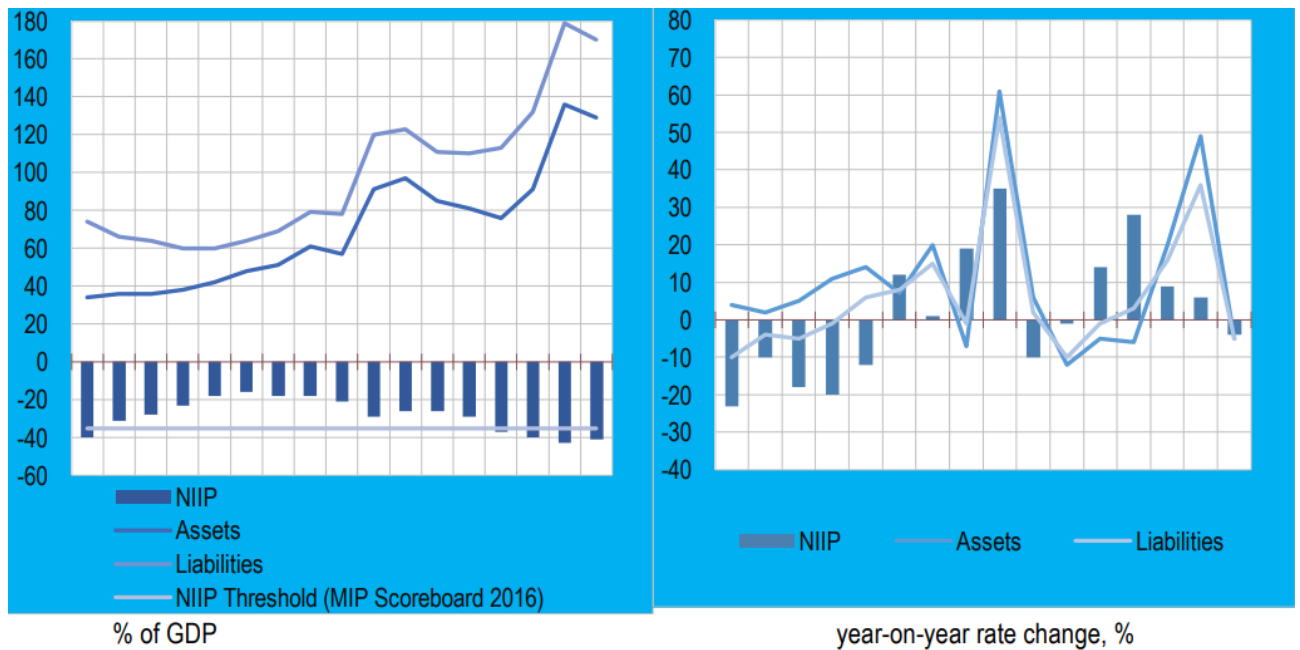

Рис. 3.1. Чиста міжнародна інвестиційна позиція України

Джерело: дані МВФ

Зростання зобов'язань в Україні значною мірою сформувалося за рахунок накопичення довгострокових кредитів інших секторів економіки. У 2032 році гарантований державою борг до ВВП становив 69,2% (порівняно з 11,7% державного боргу до ВВП). Більш негативне порогове значення для негативної чистої міжнародної інвестиційної позиції спостерігалось в 2000 році, і тоді це був дванадцятирічний період у межах нормального діапазону. Але з 2018 по 2021 роки позиція України знову досягла порогового значення -35% ВВП за цим показником. На жаль, така політика формування чистої міжнародної інвестиційної позиції є джерелом макроекономічних дисбалансів.

Аналізуючи структуру іноземних активів України, можна побачити, що в структурі активів у 2021 році переважали інші інвестиції (і становили 80% загальних активів), у тому числі інші сектори готівкової валюти становили до 66%. Резервні активи та прямі інвестиції становили 13% та 7% усіх активів відповідно. Портфельні інвестиції та похідні фінансові інструменти не внесли великої різниці в структуру активів, оскільки їхня частка в загальному обсязі не

досягла одного відсотка. Найбільшу питому вагу в структурі зобов'язань складають інші інвестиції (50%), з них 38% - кредити. Прямі та портфельні інвестиції становлять 31% та 32% відповідно, а спеціальні права запозичення (СПЗ) – 1%.

Більш детальний огляд прямих інвестицій показує, що у 2021 році більшість власного капіталу українських інвесторів було спрямовано на Кіпр (93,8% усіх прямих інвестицій з України), другою за популярністю країною для інвестування була Російська Федерація (1,9%). Особливістю є те, що найбільший обсяг прямих інвестицій, які надійшли з України за кордон за весь період, припадає на Донецьку область (94,1%). Щодо темпів зростання прямих іноземних інвестицій за кордон, то вони не були рівномірними за період 2005 – 2022 рр. Пікове зростання прямих іноземних інвестицій за кордон було зафіксовано у 2013 році (рис. 3.2) і було пов'язане з революцією в Україні. Так, у 2013 році прямі інвестиції на Кіпр зросли в 565,6 рази.

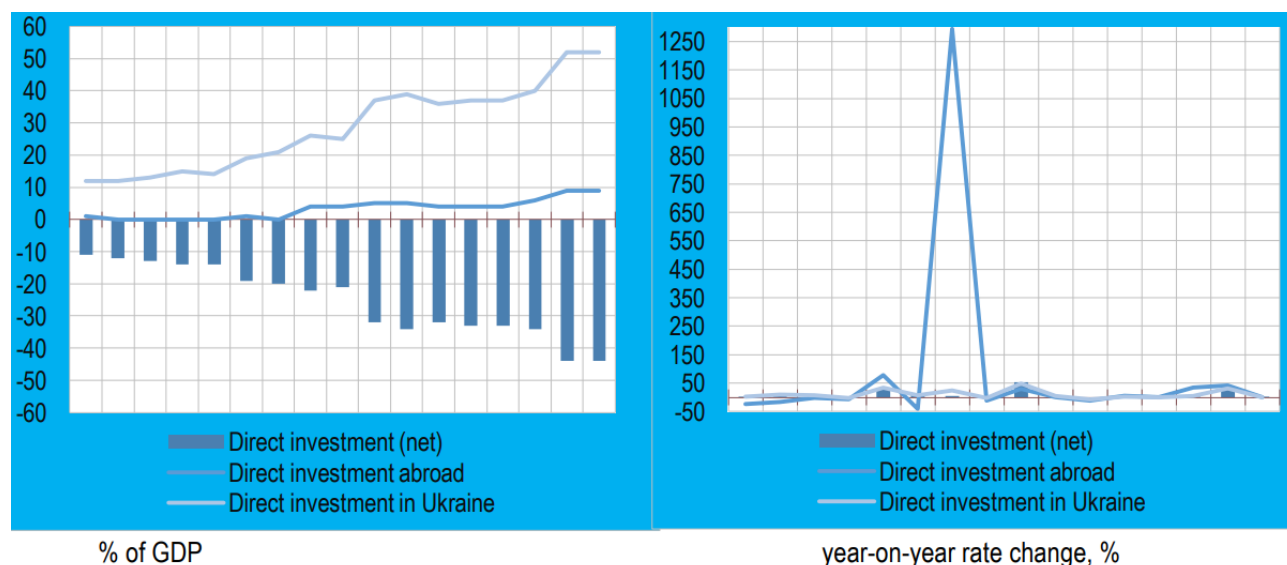

Рис. 3.2. Прямі інвестиції України

Джерело: дані МВФ

У 2020 та 2021 роках прямі інвестиції в Україну досягли свого максимального значення у 52% ВВП, хоча в абсолютному вираженні вони зменшилися на 1% у 2021 році. Найбільша частка прямих іноземних інвестицій

в економіку України у 2021 році була з Кіпру – 28,3% , з Нідерландів - 17,1% і з Російської Федерації - 8,4%. Найбільш привабливими сферами для прямих іноземних інвестицій в Україні залишаються фінансова та страхова діяльність (23,2% від загального обсягу інвестицій), переробна промисловість (20,8%), оптова та роздрібна торгівля (14,5%) (Державна служба статистики України).

Протягом досліджуваного періоду (рис. 3.3) активи портфельних інвестицій в Україні стабільно становлять 0,1% ВВП.

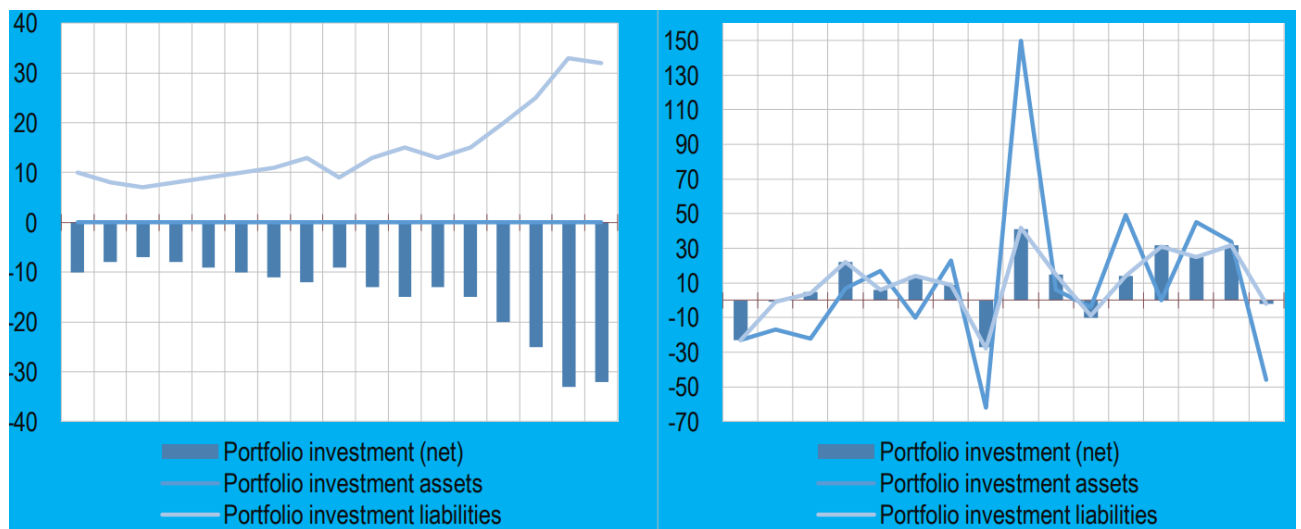

Рис. 3.3. Портфельні інвестиції України

Джерело: дані МВФ

Основну частину в їх структурі складають боргові цінні папери (97% у 2021 році). Що стосується формування пасивів портфельних інвестицій, то тут спостерігаються суттєві коливання, хоча їх частка порівняно з ВВП зростає з 10% (2005 р.) до 32% (2021 р.). Було велике падіння зобов'язань за портфельними інвестиціями (найнижче було в 2013 році) і зростання (найпомітніше в 2014 році). У 2021 році боргові цінні папери становили 84,4% зобов'язань портфельних інвестицій і лише 1,6% акцій та акцій інвестиційних фондів (НБУ 2018)

За даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР), акції українських емітентів є більш привабливими для інвесторів з

РФ (їм належить 29,83% від загальної номінальної вартості цінних паперів) і з Кіпру (їм належить 15,89%). .

Протягом 2021 року іноземні інвестори виводили свої капітали з фондового ринку України, і в цілому сальдо інвестицій нерезидентів України було від'ємним (-84,88 млрд грн). Така негативна динаміка обсягів іноземних інвестицій на фондовому ринку зберігається з 2019 року і в основному зумовлена банківською кризою та нестабільністю на сході України. За три роки від'ємне сальдо обсягу інвестицій нерезидентів зросло більш ніж у 19 разів через деривативи фондового ринку.

У 2021 році найбільша частка інвестицій, залучених у деривативи фондового ринку, була з Кіпру (+ 7,72%), але нерезиденти з Віргінських островів (Британія) – 54,83% та Індії – 27,85% .

Інші чисті інвестиції протягом 2005-2021 років також змінювалися нерівномірно. Якщо за 2005-2015 роки сальдо інших інвестицій було негативним, то з 2016 по 2021 рік включно сальдо позиції було позитивним. Піки зростання інших інвестицій відносно ВВП спостерігалися у 2014 та 2020 роках, тоді як дно активних позицій інших інвестицій було зафіксовано у 2008, 2013 та 2018 роках (рис. 3.4).

Такі коливання в активах інших інвестицій були визначені на рахунку «валюта та депозити» (які становили 91,1% інших інвестиційних активів у 2021 році) та субрахунку «інші сектори готівкової валюти». З кінця 2019 року обсяг авуарів інших секторів готівкової іноземної валюти скорочується через спрямування готівкової валюти на фінансування дефіциту поточного рахунку в Україні. Інші інвестиційні зобов'язання по відношенню до ВВП мали аналогічні періоди коливань. У структурі активів та пасивів у 2019 та 2020 роках відбулося величезне накопичення інших інвестицій, що знову ж таки було спричинено економічною та банківською кризою, нестабільністю на сході України.

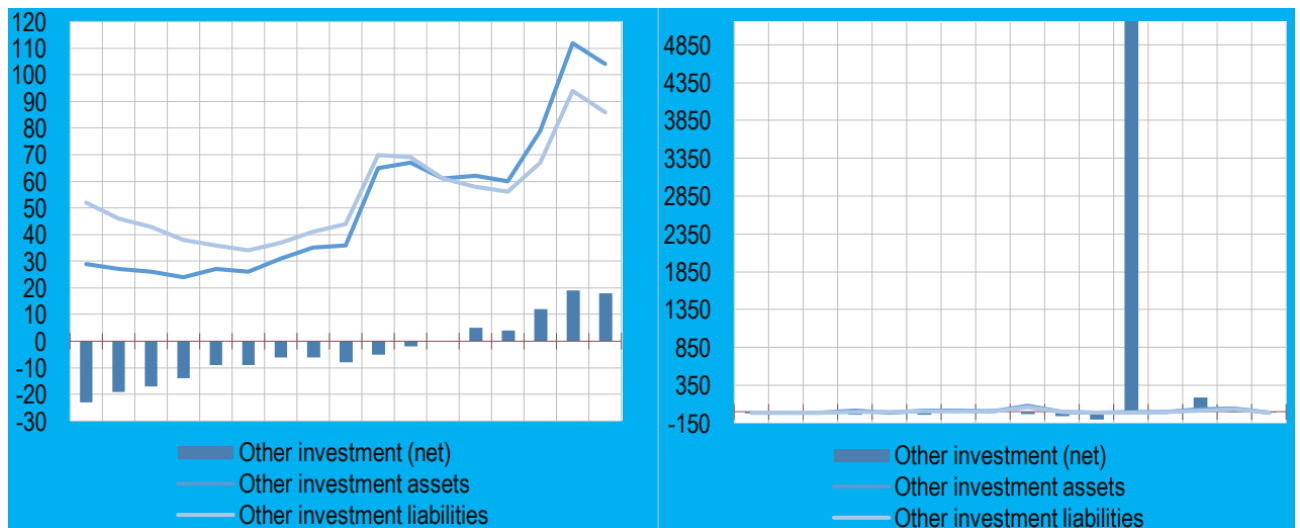

Рис. 3.4. Інші інвестиції України

Джерело: дані МВФ

Системна банківська криза в Україні мала місце у 2019 – 2021 роках і призвела до того, що прямі фіскальні витрати України на подолання наслідків кризи склали 14% ВВП, а з урахуванням прямих втрат приватного сектору – близько 38% ВВП. Він супроводжувався очищенням банківського сектору. Неплатоспроможними визнано 90 банків, які разом становили близько третини активів усієї банківської системи до кризи. Найбільшою статтею прямих видатків уряду були видатки на реструктуризацію банківського сектору. Кошти були витрачені на капіталізацію приватних банків та інших державних банків, фінансування виплат вкладникам банків-банкрутів. Також були втрачені значні обсяги кредитів рефінансування, отриманих банками від НБУ.

Така динамічна структура чистої інвестиційної позиції зумовлює неоднаковий вплив на зростання української економіки. Проведений кореляційний аналіз між ВВП, НПП, Активами, Пасивами показав, що ці змінні є незалежними як для довгострокового (табл. 3.1), так і для короткострокового періодів (табл. 3.2). Водночас, під час аналізу вибраних компонентів НПП було встановлено, що існує тісний і статистично значущий лінійний зв'язок між ВВП та прямими інвестиціями в Україні протягом довго- та короткострокового

періодів. Тобто прямі іноземні інвестиції впливають на хід бізнес-циклу в Україні.

Таблиця 3.1

Результати кореляційного аналізу Пірсона між вибраними компонентами
ВВП і НІР (часовий ряд: 2005-2021; розмір вибірки = 17)

Гіпотези	Кореляція Пірсона	Стандартне відхилення	Зразок F тесту	Значення P
Існує асоціація між ВВП і НІР України	0.0884	9.044	32.5319	0.0000
Існує зв'язок між ВВП і активами	0.4034	32.028	2.5940	0.0652
Існує зв'язок між ВВП і зобов'язаннями	0.3200	37.877	1.8547	0.2274
Існує зв'язок між ВВП і прямими інвестиціями за кордоном	0.7864	3603.6	0.0002	0.0000
В Україні існує зв'язок між ВВП і прямими інвестиціями	0.8797	22847	0.0000	0.0000
Існує зв'язок між ВВП та прямими інвестиціями (чистими)	-0.8878	19449	0.0000	0.0000
Існує зв'язок між ВВП і активами портфельних інвестицій	0.6260	57.449	0.8062	0.6718
Існує зв'язок між ВВП і портфельними інвестиційними зобов'язаннями	0.7097	11225	0.0000	0.0000
Існує зв'язок між ВВП і портфельними інвестиціями (чистими)	0.7099	11172	0.0000	0.0000
Існує зв'язок між ВВП та іншими інвестиційними активами	0.7616	40564	0.0000	0.0000
Існує зв'язок між ВВП та іншими інвестиційними зобов'язаннями	0.8520	33965	0.0000	0.0000
Існує зв'язок між ВВП та іншими інвестиціями (чистими)	0.1918	10181	0.0000	0.0000
Існує зв'язок між ВВП та запасами іноземної валюти в інших секторах	0.7190	33169	0.0000	0.0000
Існує зв'язок між ВВП і позиками	0.7437	22083	0.0000	0.0000

Таблиця 3.2

Результати кореляційного аналізу Пірсона між вибраними компонентами
ВВП та НІР (часовий ряд: 2017-2021 рік; розмір вибірки = 5)

Гіпотези	Кореляція Пірсона	Стандартне відхилення	Зразок F тесту	Значення P
Існує асоціація між ВВП і НІР України	0.7969	5.442	61.8949	0.0000
Існує зв'язок між ВВП і активами	-0.9648	27.906	2.3538	0.0967
Існує зв'язок між ВВП і зобов'язаннями	-0.9779	31.968	1.7937	0.2532
Існує зв'язок між ВВП і прямими інвестиціями за кордоном	0.4193	85.104	0.2531	0.0090
В Україні існує зв'язок між ВВП і прямими інвестиціями	0.9793	9326.9	0.0000	0.0000
Існує зв'язок між ВВП та прямими інвестиціями (чистими)	-0.9789	9294.5	0.0000	0.0000
Існує зв'язок між ВВП і активами портфельних інвестицій	0.5165	36.969	1.3412	0.5639
Існує зв'язок між ВВП і портфельними інвестиційними зобов'язаннями	0.2335	3504.1	0.0001	0.0000
Існує зв'язок між ВВП і портфельними інвестиціями (чистими)	-0.2287	3494.5	0.0002	0.0000
Існує зв'язок між ВВП та іншими інвестиційними активами	0.9032	4986.0	0.0001	0.0000
Існує зв'язок між ВВП та іншими інвестиційними зобов'язаннями	0.9670	9346.3	0.0000	0.0000
Існує зв'язок між ВВП та іншими інвестиціями (чистими)	-0.9401	4822.9	0.0001	0.0000
Існує зв'язок між ВВП та запасами іноземної валюти в інших секторах	0.5531	2733.1	0.0002	0.0000
Існує зв'язок між ВВП і позиками	-0.3987	1844.2	0.0005	0.0000

Кореляційний зв'язок між прямими інвестиціями (чистими) та ВВП є від'ємним: у періоди зростання економіки України різниця між активною та пасивною частиною прямих інвестицій зменшується, і навпаки, у періоди

економічного спаду – різниця між позицій збільшується. Зв'язок між портфельними інвестиціями та ВВП реєструвався лише протягом довгострокового періоду (табл. 3.1). І знову ж таки, коефіцієнт кореляції між ВВП і портфельними інвестиціями (чистими) негативний (як і у випадку прямих інвестицій (чистих)).

Також було відхилено нульову гіпотезу про незалежність інших інвестицій і ВВП і прийнято альтернативну гіпотезу про існування альтернативної гіпотези, тобто гіпотезу про існування зв'язку між цими змінними. Кореляційний зв'язок між іншими інвестиціями та ВВП лише збільшився протягом короткострокового (табл. 3.2) періоду порівняно з довгостроковим.

Результати аналізу показали, що шоківі зміни в структурі НІП були насамперед зумовлені політичними та економічними факторами всередині країни. , і були наслідком відсутності системної та виваженої державної політики України. Кореляційний аналіз виявив статистично значущий зв'язок між ВВП та інвестиціями в структурі НІП (прямі, портфельні та інші інвестиції) та незалежність ВВП, активів і пасивів НІП України як у короткостроковому, так і в довгостроковому періодах.

2.3. Вплив публічної економічної політики на різні сфери життя країни

Війна завжди впливає на істотно знижений рівень економічної безпеки держави, регіонів, галузей, компаній і домогосподарств, окремих її складових (демографічний, енергетичний, промислово/промисловий, харчовий, інноваційний, зовнішньоекономічний, фінансовий (у тому числі бюджетний), податки, митна, валютна, інвестиційна, боргова, інфляційна, безпека нерухомості, фінансова безпека банківського сектору, а також страхування / фондові ринки), а також соціальна, екологічна, інформаційна безпека). Безперечно, що такі події під час воєнного стану в Україні вимагають оновлення публічної економічної політики та розробки державних механізмів

економіки тилу. Нинішнє повномасштабне вторгнення, яке є продовженням восьмирічної російсько-української війни, красномовно свідчить про це. Станом на зараз можливо зробити певні висновки щодо витоків економічної політики в умовах воєнного стану та надати окремі результати економічного розвитку агресора РФ.

Аналізу особливостям функціонування досліджуваного явища в Україні, як воєнний стан та його впливу на формування публічної економічної політики поки не були присвячені праці вітчизняних вчених. Означені дослідження тільки проводяться в Україні.

За результатами економічної політики в умовах воєнного стану ми маємо суттєве падіння всіх макроекономічних показників [1]. «Мінус» 35% і більше до кінця року – такі прогнози скорочення економіки України нещодавно висловив прем'єр-міністр Денис Шмигаль. Це збігається з попередніми оцінками МВФ. Вони вважають, що до кінця цього року економіка України може скоротитися більш ніж на третину. Однак цей квітневий прогноз для найбільшого кредитора України базувався на тому, що активна фаза війни в Україні триватиме не більше кількох місяців. Але також зазначається, що «хоча війна скоро закінчиться, людські втрати, знищення основних засобів та переміщення робочої сили будуть серйозно заважати економічній діяльності на багато років вперед».

Проте існують різні прогнози економічного зростання. Наприклад, інвестиційна компанія Dragon Capital прогнозує, що якщо війна триватиме до кінця року, слід очікувати падіння економіки України на 30%. Із закінченням війни та відновленням роботи портів занепад української економіки може бути меншим. За підрахунками Мінекономіки, лише за перший квартал 2022 року ВВП України впав на 16%, для порівняння: у 2021 році економіка України зросла більше ніж на 3%.

Щодо підприємництва, зазначимо, що наразі точних даних про економічну діяльність в Україні немає. Але, наприклад, за даними Європейської бізнес-асоціації, станом на кінець квітня лише до третини

довоєнних компаній асоціації працювали у довоєнному режимі. При цьому більшість – 68% – працюють неповний робочий день або з деякими обмеженнями. З них майже половина компаній (47%) обмежили географію своєї діяльності, кожна п'ята (21%) вийшла в Інтернет, трохи менше (19%) були змушені закрити деякі офіси, відділення чи філії.

Загалом паливо, їжа, порти: три «болючі точки» в економіці воєнного часу. Але й тут не обійшлося без відносно гарних новин: із підприємств, які припинили роботу в перші тижні війни, 14% відновили її повністю або частково. Наразі лише 4% компаній не працюють повноцінно, хоча на початок березня було 29%.

Однак, за даними НБУ, трохи більше половини компаній (54%) продовжують платити довоєнну заробітну плату. При цьому 7% відправили працівників у неоплачувану відпустку, 3% звільнили частково і 1% не змогли виплатити.

Втрати України від російської агресії, враховуючи як збитки інфраструктурі та економіці, так і майбутні втрати в найближчі роки, перевищують 1 трлн доларів, заявив прем'єр-міністр Денис Шмигаль в інтерв'ю Інтерфаксу. Він пояснив, що такі оцінки складаються з трьох частин:

- прямі пошкодження інфраструктури, тобто пошкоджені мости, дороги, будинки, будівлі. Зараз це близько 120 мільярдів доларів і понад 270 мільярдів доларів, включаючи військову інфраструктуру та інші цивільні витрати,
- упущений прибуток та неінвестовані інвестиції, оцінені в 290 млрд доларів,
- збитки, понесені внаслідок зниження ВВП напередодні довоєнних планів, оскільки знищуються підприємства, які мають приносити дохід державі.

Водночас, за даними Київської школи економіки, станом на 19 травня загальні економічні втрати від війни, включаючи прямі та непрямі втрати (зниження ВВП, зупинка інвестицій, переїзд, додаткові витрати на оборону та

соціальне забезпечення, тощо) 564-600 млрд дол. При цьому загальна сума прямо задокументованих збитків інфраструктурі сягає майже 100 мільярдів доларів.

У результаті війни було знищено або пошкоджено 38,6 млн квадратних метрів житла на суму 33,9 млрд доларів. Крім того, щонайменше 219 фабрик, фабрик і підприємств постраждали на 10,7 млрд доларів. Серед найбільших збитків металургійні гіганти Маріуполь – Азовсталь та ММК Ілліча, на які припадало до третини української металургійної продукції. Із руйнуванням Кременчуцького НПЗ та низки нафтобаз паливна інфраструктура також зазнала великих втрат, і тепер Україна на 100% залежить від імпорту палива.

Слід зазначити, що до війни українську економіку називали експортоорієнтованою. Значна частина валюти та податків надходила від експорту та компаній, які на нього працювали. Руйнування підприємств, блокада портів, логістичні проблеми та обмеження інших торговельних шляхів призвели до різкого падіння українського експорту.

Даних Держстатистики наразі немає (тільки очікуються експрес випуски), але в Мінфіні повідомили, що український експорт у березні скоротився вдвічі. Прем'єр-міністр Денис Шмигаль також повідомив, що через блокування російськими військами портів Україна втрачала 170 мільйонів доларів на день, а експортний потенціал країни з початку війни зменшився вдвічі. Якщо український експорт у квітні минулого року становив 5,4 млрд доларів, то Україна в квітні цього року експортувала товарів на 2,7 млрд доларів.

Особливо болючим є скорочення експорту торгівлі у двох ключових сферах: металургії та сільськогосподарській продукції. Із захопленням і знищенням маріупольських «Азовсталь» та ММК «Ілліч» (друге і третє за величиною металургійні підприємства України до війни), а також обмеження на виробництво «АрселорМіттал Кривий Ріг» та «Запоріжсталь» (перша і четверта металургійні підприємства), метал майже припинився.

За даними Держмитниці, у січні-травні 2022 року металургійні підприємства України скоротили надходження від експорту чорних металів

майже на третину (29,7%) порівняно з відповідним періодом минулого року – до 2,62 млрд доларів. Зменшилися й загальні експортні надходження – з 19,5% у січні-травні 2021 року до 15,65% цього року.

Експорт сільськогосподарської продукції за два місяці війни – у березні та квітні – приніс українській економіці більш ніж утричі менше, ніж у січні-лютому до війни. «Якщо у січні-лютому цього року, за даними Державної служби статистики України, вартість вітчизняного експорту сільськогосподарської продукції становила 5676 млн дол., то в березні-квітні, після російського вторгнення, поставки України на зовнішні ринки дали лише 1744 доходу мільйонів доларів, скоротившись за роки війни більш ніж утричі», – зазначив заступник Інституту аграрної економіки Микола Пугачов.

Безперечно, виникає багато питань. Як експортувати зерно з України, щоб не допустити голоду в світі? Чи вистачить їжі для населення, армії і що буде з врожаєм? За словами міністра агрополітики Миколи Сольського, Україна поки не змогла експортувати до 5 млн. т. пшениці, яку планувала експортувати на світові ринки ще до війни. Йдеться також про експорт 10- 15 млн. т. нового врожаю.

До війни Україна «нагодувала» близько 400 мільйонів людей. Вона була найбільшим у світі експортером соняшникової олії та одним із провідних світових постачальників зерна не лише в окремі країни, а й у Продовольчу програму ООН, яка розподіляє продукти харчування для найбільш уразливих верств населення [2]. Китай і Єгипет, країни Африки та Близького Сходу залежали від українського сільськогосподарського експорту. Тому світові лідери все частіше говорять про реальну загрозу світового голоду та рекордне зростання цін на продукти харчування через припинення поставок сільгосппродукції з України.

Під час російської агресії проти України світові ціни на пшеницю та кукурудзу зросли більш ніж на 20%, що призвело до зростання цін на інші основні продукти харчування в усіх країнах, у тому числі й у розвинених. Але

голод у найбідніших країнах може призвести до соціальної нестабільності і навіть спровокувати нову міграційну кризу.

За даними Держприкордонслужби, з початку російського вторгнення український кордон у зонах з ЄС та Молдовою в обох напрямках перетнули понад 7,4 млн осіб. З них понад 4,8 мільйона залишили країну. За цей час західний кордон для в'їзду в Україну перетнули понад 2,2 мільйона громадян України. Також прикордонники кажуть, що після 9 травня українці все частіше повертаються додому, а потік прибулих перевищує вихідний. Водночас, за даними ООН, з початку війни кількість біженців з України, які були змушені покинути свої домівки та виїхати за кордон внаслідок російського вторгнення, досягла понад 6,5 мільйонів.

Найбільше поїхало до Польщі – понад 3,5 млн осіб. До Румунії виїхало понад 961 тис. осіб, до Росії – понад 919 тис., до Угорщини – 644 тис., Молдови – понад 471 тис., Словаччини – 442 тис. та Білорусі – понад 27 тис. Ще 8 мільйонів українців, за даними Міжнародної організації з міграції ООН, вважаються внутрішньо переміщеними особами. Скільки українців повернеться і коли, в першу чергу буде залежати від того, скільки триватиме війна, каже директор Департаменту демографії та соціальних досліджень Елла Лібанова. «Якщо довго, то вони не повернуться. Якщо недовго, то менше. Люди або встигнуть там адаптуватися, або не встигнуть», - сказала вона в інтерв'ю Мінфіну. житла в Україні, багато з яких не повернуться. «Вона також вважає, що люди, які не втратили житла, а також жінки з дітьми, мають більше шансів повернутися». Але студенти та школярі, які закінчують навчання в інших країнах можуть стати незворотними мігрантами. «Переселення молоді в країни перебування прискорить старіння населення України», – зазначила директор Інституту демографії.

У рамках публічної економічної політики в перші дні війни уряд дозволив компаніям перейти на спрощену систему оподаткування. Компанії в загальній системі могли сплачувати податок у розмірі 2% від обороту замість 20% ПДВ і 18% податку на прибуток. Крім того, знижено ставку ЄСВ з 5% до 2%.

Це значно полегшило життя бізнесу. Але надходження до держбюджету різко впали – як через те, що значна частина підприємств не працює, так і через те, що працюючі підприємства сплачують значно менше податків [3].

У той же час витрати – особливо на оборону – значно вищі. Безперечно, що вторгнення Росії скоротить український бюджет і вдарить по економіці Європи. Прем'єр-міністр і міністр фінансів заявили про щомісячний дефіцит бюджету в розмірі 5 мільярдів доларів. Наразі уряд намагається закрити цю «прогалину» за допомогою фінансової допомоги міжнародних партнерів України. Але цього замало.

За словами міністра фінансів Сергія Марченка, у травні Україна отримає від міжнародних партнерів лише 2 мільярди доларів на фінансування 73 дефіциту бюджету замість необхідних 5 мільярдів доларів. Додатково 1 мільярд доларів буде залучено від продажу військових облігацій.

Не зовсім зрозумілі дії НБУ, оскільки додаткові \$1,5 млрд надходять від емісії Нацбанку, які в таких умовах вплинуть за стрімке зростання цін. Підтримуємо думку експертів, що подальше «роздрукування» значних сум є загрозою гіперінфляції в умовах воєнного стану. Але, за словами міністра фінансів, міжнародні партнери та кредитори України цілком розуміють необхідність таких кроків. «Ми не хочемо використовувати цей інструмент як ключ для фінансування дефіциту. Але коли ми бачимо проблеми з ліквідністю в казначействі, ми звертаємося до Національного банку України і просимо допомоги», - сказав в інтерв'ю уряду Сергій Марченко.

Вже можливо констатувати, що за даними Державної служби статистики України, зростання цін на споживчому ринку у квітні перевищило 3%, а з початку року по травень інфляція досягла майже 11%. Наприкінці року очікується зростання цін більш ніж на 20%. Але такі прогнози були зроблені ще до того, як уряд припинив регулювати ціни на паливо. Після цього ціни за літр 95. бензину зросли більш ніж на 10 грн.

Ціни можуть почати зростати ще швидше, якщо Нацбанк скасував фіксований курс долара, який у перші дні війни встановлював на рівні 29,25 грн

за долар. Навіть зняття курсових обмежень Нацбанком підштовхнуло банки до понад 36 грн за долар проти 32 грн до зняття обмежень. НБУ зняв для банків обмеження щодо обмінного курсу. Не сприятимуть стабільності цін і відсутність певних товарів.

В рамках публічної економічної політики 21 квітня 2022 року Указом Президента України було створено Національну раду з питань відбудови України з наслідків війни, основні напрями роботи якої: розробка плану заходів щодо післявоєнної відбудови та розвитку України. промислова інфраструктура та житло, енергетична інфраструктура, зв'язок, військова інфраструктура та військово-промисловий комплекс; структурна модернізація та перезапуск економіки; заходи щодо подолання безробіття, підтримки сімей з дітьми, незахищених верств населення, осіб, які опинилися у складній життєвій ситуації внаслідок війни, реставрації та збереження пам'яток культури; визначення та розробка пропозицій щодо першочергових реформ, прийняття та впровадження їх необхідних у воєнний та повоєнний період; підготовка стратегічних ініціатив, проектів нормативно-правових актів, їх прийняття та реалізація необхідні для ефективної діяльності та відбудови України у воєнний та повоєнний період.

Існує і Урядовий план післявоєнного відновлення України, який включає: вступ України до ЄС у 2024 році, повний доступ до ринків G7 та ЄС із скасуванням усіх квот та імпорتنих мит; досягти енергетичної залежності за рахунок збільшення енергетичних потужностей за рахунок будівництва нових атомних електростанцій та виробництва чистої енергії, самозабезпечення за 3-5 років, зниження енергоспоживання за рахунок термомодернізації, будівництва установок для забезпечення попиту на паливо), переходу від експорту сировини до переробки (переробки) кукурудзи на біоетанол, спирт, крохмаль, виробництва білків, що використовуються в косметичі, фармацевтичній та харчовій промисловості, готових металевих виробів) та розвитку військової техніки (формування потужного військово-промислового комплексу), що забезпечує швидке матеріальнотехнічне забезпечення за 72 години з України до

Європи. Для цього потрібні партнерські відносини з європейцями та американцями у сфері передачі технологій та доступу до фінансових ресурсів, зокрема урядів-партнерів, які надають державні гарантії своїм компаніям для залучення коштів для інвестицій в Україну, які покриватимуть ризики країни та дозволять інвестувати у великі промислові проекти.

Зовнішні джерела компенсації та післявоєнної реконструкції включають західну допомогу у формі «плану Маршалла», який переважно передбачає грантове фінансування, а також компенсацію з боку Росії, у тому числі через конфісковані активи від центрального банку Росії та олігархів Путіна. Однак арешт заморожених активів вимагає складних юридичних процедур, результат яких невизначений.

За прогнозами Мінекономіки, Україна повинна отримувати 70 млрд доларів на рік. інвестиції для швидкого відновлення після війни. Це близько 35% ВВП. Інвестиції мають бути довгостроковими, розрахованими не менше ніж на десять років. Світовий банк розробляє пакет фінансової підтримки Україні на суму 170 мільярдів доларів. для компенсації економічних наслідків війни. Очікується, що в 2022 році буде витрачено 50 мільярдів доларів, а в 2023 році буде виділено 120 мільярдів доларів. ЄС планує створити для України фонд реконструкції. На думку Європейської комісії, країни-члени повинні бути готові нести більшість витрат на відбудову країни. Європейська комісія працює над інструментом ЄС для фінансування інвестицій та реформ у консультації з українським урядом, таким як Фонд відновлення після COVID-19. Розподіл між грантами та позиками досі неясний, як і сума. Але за словами послів ЄС, Європейська комісія розраховувала на сотні мільярдів євро протягом десятиліть.

Збирати кошти на відновлення економіки, інфраструктуру, підтримку внутрішньої діяльності, постраждалої внаслідок військової агресії Росії проти України, за ініціативою уряду (Розпорядження Уряду від 5 березня 2022 р. № 202-р «Деякі проблеми при відкритті рахунків для відбудови України») В Україні створено фонди для відбудови України: Фонди підтримки малого та

середнього підприємництва, Фонд підтримки армії, Фонд економічного відновлення та трансформації, Гуманітарний фонд, 75 Фонд обслуговування та погашення державного боргу, Фонд відновлення майна та зруйнованої інфраструктури. Рахунки, відкриті в НБУ, включатимуть внески фізичних та юридичних осіб приватного та/або публічного права у гривнях, доларах США та євро.

Водночас Мінекономіки України заявило, що в процесі відновлення вітчизняної економіки, що постраждало від російської агресії, особливу увагу приділятиме підтримці галузей, які безпосередньо забезпечують життєдіяльність та зміцнюють обороноздатність держави, зокрема сільського господарства, харчової промисловості, роздрібної торгівлі та енергетичні служби. Центральними напрямками публічної економічної політики будуть три галузі: ВПК, ІТ-галузь та аграрний сектор. Важливим фактором також буде налагодження експортної логістики в напрямку вдосконалення публічної економічної політики в умовах воєнного стану.

Висновок до розділу 2

Оцінка сучасного стану публічної економічної політики в Україні показала, що новітні тенденції державного управління економічною сферою в Україні посилюють увагу українського суспільства до вирішення економічних проблем. Розпочаті в Україні економічні реформи висувають нові вимоги до державного управління економічною сферою. Особливо важливою є увага до реформування державного управління в економічній сфері.

Так само, у другому розділі досліджується вплив державної політики на взаємозв'язок між ВВП і вибраними компонентами НІП України в період 2005 - 2021 років була чистим боржником для інших країн світу, а від'ємне значення НІП протягом останніх років зростає і вже перевищує поріг у 35% ВВП. А враховуючи прагнення України до євроінтеграції, баланс позиції України має здійснюватися відповідно до вимог Порядку макроекономічної дисбалансу. Крім того, важливою є реалізація системної державної політики у фінансовій сфері при забезпеченні державних гарантій. Періоди шокового зростання зобов'язань призвели до накопичення безнадійної заборгованості в Україні. Також загрозлива ситуація з прямими іноземними інвестиціями. В Україні найбільше інвестицій надходить з офшорів Кіпру, фактично це лише реінвестиції з української економіки (93,8% усіх прямих інвестицій з України було спрямовано на Кіпр у 2016 році). Структура активів міжнародної інвестиційної позиції України також має бути збалансованою. У 2016 році 66% усіх іноземних активів в Україні були готівковою валютою інших секторів, що свідчить про існування «сірого» валютного ринку в Україні. Така значна частка валюти в інших секторах запасів готівкової іноземної валюти є джерелом спекулятивних коливань на валютному ринку та нестабільності національної валюти України. Кореляційний аналіз виявив статистично значущий зв'язок між ВВП та інвестиціями в структурі НІВ (прямі, портфельні та інші інвестиції) та незалежність ВВП, активів і пасивів НІВ України як у довгостроковому, так і в короткостроковому періодах. Враховуючи вищевикладене, можна резюмувати, що шоківі зміни в структурі НІП були

зумовлені передусім політичними та економічними чинниками всередині країни та були наслідком відсутності системної та виваженої державної політики протягом тривалого періоду.

Щодо впливу публічної економічної політики на різні сфери життя країни, то війна завжди впливає на істотно знижений рівень економічної безпеки держави, регіонів, галузей, компаній і домогосподарств, окремих її складових (демографічний, енергетичний, промислово/промисловий, харчовий, інноваційний, зовнішньоекономічний, фінансовий (у тому числі бюджетний), податки, митна, валютна, інвестиційна, боргова, інфляційна, безпека нерухомості, фінансова безпека банківського сектору, а також страхування / фондові ринки), а також соціальна, екологічна, інформаційна безпека).

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

3.1. Імплементация міжнародного досвіду народної системи публічної економічної політики

Інститут держави завжди виступав особливим економічним суб'єктом, однак беручи участь в економічному житті суспільства.

У різних країнах на певних історичних етапах їхнього розвитку існували різні підходи до визначення та оцінки функціонування держави як інституту. Але, оскільки економіки багатьох країн розвивалися паралельно і в одному світовому економічному просторі, існують спільні риси розвитку, що на різних етапах враховують специфіку тієї чи іншої країни.

Так, наприклад, економіка Франції, як і інших промислово розвинених капіталістичних країн, заснована на принципі вільного підприємництва та торгівлі. У наш час Франція живе в умовах ринкового господарського механізму, проте ступінь свободи ціноутворення визначається об'єктивними економічними законами, а також державним регулюванням. У принципі, це характерно і для інших європейських країн, особливо Німеччини, Бельгії та Великобританії. Слід зазначити, що Франція одна із небагатьох промислово розвинених капіталістичних країн, де існував досить жорсткий режим державного регулювання цін, який частково зберігся до нашого часу.

Цікаво, що сформований особливий підхід до галузей-монополістів (газова промисловість, електроенергетика і транспорт) та галузей, що працюють у режимі ринкової конкуренції (національний та комерційні банки, страхові компанії тощо). У першому випадку держава встановлює всі економічні параметри діяльності галузей-монополістів, у тому числі обсяг інвестицій, оплату праці та ціни на готову продукцію. У другому випадку держава має мінімальний вплив на економічні параметри діяльності цих галузей, спонукаючи їх до конкуренції з приватним сектором.

У Великій Британії після Другої світової війни особливий розвиток набула політика «контрольованого зростання цін», відповідно до якої підприємці отримували право підвищувати ціни, попередивши про це державні органи, які могли скасувати ці зміни. Надалі ця політика переросла на повну лібералізацію цін.

Цікавий досвід контрактів _ стабільності », які з успіхом застосовувалися у розвинених європейських країнах упродовж тривалого часу. Їхня суть полягала в наступному: держава укладала з підприємствами угоди, за якими ці підприємства мали право підвищувати ціни на одні товари, одночасно знижуючи ціни на інші. Основна мета полягала у підтримці стабільності рівня цін.

Відповідно до « програмних контрактів » держава сприяла такій еволюції цін, яка б відповідала умовам міжнародної конкуренції. Цей механізм поширювався на всі товари та послуги, які відповідно до « контрактів стабільності » раніше піддавалися контролю. Відповідно до них підприємства надавали державі інформацію про свої інвестиційні програми, фінансове становище, зайнятість, перспективу виходу на зовнішні ринки, а також інформацію, пов'язану з формуванням цін, техніко-економічну характеристику товарів, показники продуктивності праці, методи фінансового управління тощо.

Контракти проти підвищення цін мали на меті забезпечити високу конкурентоспроможність вироблених товарів хороших і уповільнити темпи зростання інфляційного розвитку. При прийнятті підприємствами цих контрактів держава приймала він обов'язок не вживати заходів, які ведуть зростанню витрат виробництва.

Наступним етапом у розвитку економіки країн Західної та Східної Європи, Японії та багатьох країн, що розвиваються, стало законодавче визначення загальних принципів вільного ціноутворення та основних умов, за яких вони можуть реально здійснюватися. Першою та найважливішою умовою є наявність свободи вибору товару чи послуги та продавця. Повинна бути забезпечена і достовірна інформація про товари, що продаються.

Лібералізація цін не означає повного невтручання держави у процес ціноутворення. Перехід від політики прямого втручання на мікрорівні до системи глобального регулювання економіки означає лише зміна форми втручання. Крім того, у всіх країнах із розвиненою економікою на сучасному етапі існує розгалужена система громадського контролю за якістю товарів та цінами, під егідою товариств споживачів працюють приватні інститути з експертизи різних товарів. Це доводить те, що на даному етапі економіка може сама себе регулювати, тобто державне втручання не несе на собі основне навантаження щодо підтримки темпів економічного зростання. По суті, в цьому відбивається неокласична модель, яка проголошує невтручання держави в економіку.

В цілому, як показує практика, у жодній країні у чистому вигляді ринок немає. Ринкова економіка стимулює науково-технічний прогрес, позбавляє суспільство товарного дефіциту, але не може вирішити соціально-економічні проблеми, особливо ті, які неможливо виміряти в грошах, а значить, і вирішувати їх на ринковій основі.

Так, в економічній політиці Швеції, що дотримується моделі невтручання держави в економіку, одна з головних цілей – повна зайнятість – успішно досягається у вигляді різних урядових програм.

Не можна обійтися без активного втручання інституту держави та при вирішенні інших проблем, вирішити які класичний ринок не в стані. Наприклад, необхідність боротьби з інфляцією та монополізмом, нерівномірність регіонального розвитку; реалізація великих інвестиційних проектів, які не дадуть швидкого прибутку та пов'язані з великим ризиком та інші.

Таким чином, втручання інституту держави все ж таки необхідно для пом'якшення або нейтралізації властивих ринковій формі організації виробництва істотних недоліків. Саме державне регулювання (коригування) відповідно до соціально-пріоритетних цінностей у поєднанні з саморегуляцією ринкових відносин характерне для більшості сучасних держав.

Приватна власність, система ринкових цін, конкуренція, свобода підприємництва та вибору – ось основні засади, що формують передумови для ефективного функціонування підприємств в умовах ринкової форми організації виробництва.

Невід'ємною частиною структури сучасної економіки в усіх країнах поряд з різноманітними формами приватної власності є державна власність – складова частина інституту держави з економічної точки зору.

Отже, розглянемо механізми та межі впливу інституту держави та її складових у різних країнах протягом кількох етапів розвитку. Історично у багатьох країнах державний сектор включає об'єкти транспортної системи, споруди енергопостачання, які, з одного боку, дуже капіталомісткі, а з іншого боку, послуги цих галузей мають характер колективного користування. Ефективне використання ресурсів у деяких "природних монополіях" може бути забезпечене державною власністю. Проте підприємства державної власності, зазвичай, немає високих стимулів підвищення ефективності. Державний сектор «вбудований» у ринкову економіку з іншими цілями: він сприяє ефективному розподілу ресурсів загалом у суспільстві [1].

Зрозуміло, що високий рівень освіти та здоров'я населення йдуть на користь усьому суспільству, а не окремій особі чи окремому бізнесу. Тому витрати на освіту, охорону здоров'я у всіх країнах із розвиненою ринковою економікою значною мірою субсидуються державою. Це означає, що з макроекономічної точки зору вигідно підтримувати низькі ціни на такі послуги, забезпечуючи високу доступність цих послуг більшій частині населення і сприяючи, таким чином, підвищенню ефективності економіки в цілому. Отже, існують економічні підстави передачі частини сфери охорони здоров'я та освіти державне управління та фінансування.

Зараз ніхто не заперечуватиме той факт, що державне втручання часом необхідне, але масштаби та роль державного сектора в економіці в окремих країнах різні. Такі держави, як США та Японія мають у своєму розпорядженні невеликий державний сектор, сконцентрований у ключових галузях і

виробництвах. За допомогою створених ключових систем правового державного регулювання здійснюється гнучка стимулююча підтримка ефективного використання приватної власності та підприємництва у поєднанні з ефективним механізмом відповідальності за використання цієї підтримки. Саме ця система забезпечує в цих державах пріоритет загальнонаціональних інтересів. У Швеції інша система: там консолідований державний сектор використовує приблизно третину сукупних ресурсів країни, державні витрати сягають 62% валового національного продукту [2].

У цілому нині ефективність економіки визначається ефективністю діяльності підприємств (фірм, підприємств), які у умовах сучасної системи господарювання безпосередньо піддаються впливу ринкових механізмів, і навіть державного регулювання.

Можливий прямий вплив держави на економіку шляхом державних інвестицій, дотацій, створення та функціонування підприємств державного сектору, однак, в основному для державного регулювання підприємницької діяльності використовуються опосередковані методи, головним з яких є встановлення певної податкової системи.

Але тут встає справедливе питання: який же має бути ступінь державного втручання, і яку роль відіграє інститут держави та ринок у сучасній системі господарювання?

Відповідь на це питання можна отримати з визнання «ринково-нерыночной» двоїстості сучасної організації громадського виробництва, тобто із концепції двосекторного будови економіки. Як відомо, економіка існує заради повного задоволення всіх потреб усіх членів суспільства. Як попит завжди є частиною потреби, так і ринок завжди є частиною економіки. Ринок забезпечує платоспроможну частину потреби (« попитову ») бо він не може бути збитковим, оскільки за визначенням він може бути лише доходоприносить.

Для задоволення неплатоспроможною частини соціально-значущих потреб держава організує неринкову (« квазіринкову ») сферу виробництва.

Неринковий сектор змішаної економіки існує за рахунок ринкового сектора і не може перевищувати розмірів його «консолідованого надлишку» (тобто суми «надлишку споживача» та «надлишку виробника»).

Тобто має існувати особливий баланс: з одного боку – між величиною витрат, необхідних задоволення потреб, що забезпечуються виключно ринком «так званих «класичних товарів»», і з іншого боку – між величиною витрат, необхідних задоволення потреб, що забезпечуються виключно державою (так званих «суспільних благ»).

Конкретна економіка конкретної країни має свої проблеми, але логіка економіки єдина, це: наскільки збільшується ринковий сектор, настільки (у межах потреби) зменшиться державний сектор; наскільки ефективним є фінансовий потенціал ринкового сектора, настільки економічно «забезпечений» і державний сектор.

Як показав світовий досвід останніх трьох десятиліть, а потім частково відобразила і теорія економіки держсектора, існують і більш тонкі фактори, що визначають кінцеву ефективність фірми, ніж сама по собі належність її до тієї чи іншої форми власності. Це виявилось в міру накопичення досвіду управління фірмами на основі різних шкіл управління, у різних моделях економіки, в умовах прискорення технічного прогресу та підвищення якості економічного зростання.

На наш погляд, унікальний характер має історія взаємовідносин американської держави з ринком, з вільним підприємництвом. В Америці склалися по-своєму ідеальні умови для становлення та розвитку капіталізму, для формування інституту держави, що виростає та міцнішає разом із укоріненням у господарському житті економічних принципів. Інакше висловлюючись, держава і ринок США набирали чинності одночасно, хоча у своїй економічній функції інституту держави найбільше проявилася лише першій половині XX в. З усього різноманіття чинників, визначальних природу та причини багатства Америки, виділимо роль інституту держави та спробуємо

виявити рушійні сили активної позиції держави у переломні періоди розвитку американського суспільства.

Ще XIX в. у США економічні кризи не несли загрози значних руйнувань, і економічна роль держави зумовлювалася загальною логікою господарського розвитку країни – зміцненням промисловості, будівництвом залізничних робіт, утворенням великих корпорацій, а не «гасінням» спалахів циклічних криз. У цей період держава різними методами стимулювала розвиток національної економіки, надавала приватному бізнесу свободу ініціативи та цільову підтримку. До кінця XIX ст. бурхливе зростання промислових та банківських «гігантів» змусило державу почати розробляти та впроваджувати антитрестівське законодавство, щоб підтримати конкурентний механізм національної економіки, забезпечити національну економічну безпеку.

Однак Велика депресія змусила американців замислитися не лише про економічні проблеми, а й про долю нації та всієї держави. Саме величезна соціальна напруга всередині країни, викликана величезним безробіттям, створила реальну загрозу національній економічній безпеці. Держава від імені Ф. Рузвельта взяло він всю повноту відповідальності за виведення країни з кризи, становлення та стабілізацію економіки та соціального клімату в американському суспільстві. Весь комплекс заходів федеральної влади, який отримав назву «новий курс», не вписувався ні в теоретичні постулати «невидимої руки» ринку, ні навіть у законодавчі акти, що існували. Реалізація "нового курсу" стала переломним етапом в осмисленні ролі американської держави в економіці. Вперше в історії США за президента Ф. Рузвельта була утворена Рада з національної економічної безпеки, яка фактично координувала всі заходи в рамках «нового курсу».

Через 60 років після обрання президентом США Ф. Рузвельта до Білого дому прийшов Б. Клінтон, який також утворив Раду національної економічної безпеки. Своє завдання економічна «команда» Клінтона бачила у забезпеченні підвищення конкурентоспроможності американських товарів та послуг на

внутрішньому та світовому ринках. І знову йшлося про підтримку соціальної стабільності у суспільстві [3].

Може здатися дивним, як провідна світова держава стурбована своєю економічною безпекою, виявляючи відому «невпевненість у завтрашньому дні». Насправді, у ХХІ ст. міжнародна економічна конкуренція все більшою мірою стає найважливішим внутрішнім фактором розвитку всіх країн, у т. ч. і США. Саме тому за таких умов ефективність американської держави виявляється у забезпеченні національної економічної безпеки.

Якщо ж спробувати дати визначення економічно ефективної держави, то у загальному вигляді можна сказати, що це держава, яка відстоює свої національні інтереси та забезпечує свою національну економічну безпеку в умовах необмеженої міжнародної конкуренції. Кількісне вираження такого визначення рівнозначне виявленню оптимуму між відкритістю національної економіки та підтримкою своїх виробників на внутрішньому та зовнішньому ринках.

У цій зв'язку новий ракурс отримує розгляд економічної ролі інституту держави загалом. Оскільки умови розвитку світового господарства та американської економіки наприкінці другого тисячоліття істотно відрізняються від подібних умов початку і навіть середини ХХ ст., то з'являється можливість досліджувати економічну роль інституту держави не за ступенем втручання у ринковий механізм, а за ступенем участі у забезпеченні внутрішніх та зовнішніх умов функціонування національної економіки. Іншими словами, економічно ефективною держава може бути лише тоді, коли ефективною є сама економіка. Але й за «поганої» держави не може бути «хорошої» національної економіки, що розвивається на основі ринкових принципів.

Спираючись на приватну власність у всіх її проявах, американська економіка поступово розширювала свою базу, яка своєї стійкості зобов'язана різноманіттю форм власності та організаційних видів підприємництва. Якщо в країні існування та розвиток тієї чи іншої форми власності визначаються економічними причинами, а не суто адміністративними обмеженнями, то

знімаються передумови для нелегального бізнесу, і будь-який підприємець може розраховувати за необхідності на захист держави, якій він сплачує податки.

Очевидно, з цього погляду держава може вважатися економічно ефективною лише тоді, коли в країні зберігається можливість ефективного функціонування будь-якого виду підприємництва в рамках існування господарського законодавства.

У ряді країн з розвиненою ринковою економікою як один із засобів макрорегулювання застосовуються індикативні плани, які неодноразово доводили свою ефективність. Серед цих країн виділимо Францію, бо французька система справила стимулюючий вплив на розвиток макрорегулювання у Великій Британії та Німеччині.

Система індикативного планування спирається високу частку держвласності у народному господарстві.

Отже, вже наприкінці 40-х років. XX століття у Франції було розроблено і почала реалізовуватися унікальна «демократична система планування», що дозволяє органам держуправління регулювати господарські пропорції в такий спосіб, щоб «державна бюрократія не задавила ефективного функціонування ринкових суб'єктів». Планування, що затверджується «знизу», базувалося на принципах консультування та узгодження і включало в участь на рівноправних засадах представників різних «угруповань інтересів»: держслужбовців, підприємців, профспілок, спілок споживачів та ін. у консенсусі його реалізації були зацікавлені усі учасники. Разом з тим, планові показники не були директивними, а виступали насамперед як економічні індикатори – носії інформації про очікувану економічну кон'юнктуру [4].

Проте роль інституту держави в управлінні економікою у Франції досі небезпідставно вважається однією з найбільш суттєвих серед промислово розвинених країн світу. Індикативне планування залишається елементом державного управління та регулювання французької економіки.

Тепер розглянемо Китай - зовсім іншу економіку, в якій незмінно сильний інститут держави. Отже, з кінця 1970-х Китай переорієнтувався від закритої, центрально-планової системи до економіки, більш орієнтованої на ринок, яка є однією з найбільших у світі – у 2010 р. Китай став найбільшим у світі експортером. Реформи розпочалися з колективізованого сільського господарства та розширилися шляхом поступової лібералізації цін, фінансової децентралізації, збільшення автономії для державних підприємств, створення різноманітної банківської системи, розвитку фондових ринків, швидкого зростання приватного сектору та підвищення відкритості до зовнішньої торгівлі та інвестицій. Але останніми роками Китай відновив свою підтримку державних підприємств у секторах, які він вважає важливим для «економічної безпеки», явно націлившись на лідерство у глобальній конкуренції [5]. Тобто пройдено шлях від закритої, командно-адміністративної системи управління економікою Мікою до змішаної системи, проте, переходити до справді ринкової економіки, лише з деякими елементами державного впливу, керівництво країни не поспішає.

Що ж до країн, що розвиваються, то реальний прогрес у формуванні ринкових інститутів істотно змінив становище інституту держави в економіці . Зрештою _ рахунку, це і було центральною завданням постсоціалістичної трансформації (становлення ринкових інститутів значною мірою, хоч і не повністю, є « дзеркальним » відображенням відмови держави від всевладдя економіки) . Тому у своїй основі (з погляду формальних «правил гри ») східноєвропейські економіки до середини 90-х років. стали ринковими системами. Держава як інститут в особі законодавчої та виконавчої влади створило необхідну базу фундаментальних юридичних норм перехідної та ринкової систем, що перебуває з п'яти основних елементів : визначення та захист прав власності ; контрактні відносини ; порядок початку та завершення господарської діяльності ; забезпечення конкурентною середовища ; специфічні для перехідного періоду процедури формування ринкових інститутів . Наявністю ринкових «правил гри » пояснюється, зокрема, досить висока

дієвість макроекономічного регулювання зі сторони держави, що підтримує економічний зростання протягом _ кількох років. Водночас перспективи _ підйому, пов'язані, як зазначалося, з діяльністю «нового» приватного сектору та сприятливою зовнішньоекономічною кон'юнктурою, підриваються багаторічним кризою у важкій промисловості та фінансовій системі . Тому центр тяжіння економічною політики у більшості країн (крім Чехії та Словаччини) був перенесений на лібералізацію та макроекономічну стабілізацію .

3.2. Уніфікація та стандартизація економічної публічної політики в Україні згідно зі стандартами ЄС

21 березня 2014 р. Україна підписала політичну частину Асоціації з метою вступу до ЄС. Європейська інтеграція – ключовий пріоритет зовнішньої політики України, який передбачає проведення системних реформ у всіх сферах життя відповідно до норм та стандартів ЄС. Кінцевою метою європейської інтеграції є набуття Україною членства в Європейському Союзі. Основним завданням сьогодні є завершення переговорів щодо укладення Угоди про асоціацію, невід'ємним складником якої є зона вільної торгівлі. Окремим важливим напрямом співпраці нашої держави з ЄС є безвізовий діалог, метою якого на нинішньому етапі є виконання завдань першого етапу Плану дій із лібералізації візового режиму, реалізація якого дасть змогу Україні в майбутньому досягти безвізового режиму поїздок громадян до країн – членів ЄС, у т. ч. Шенгенської зони. Угода про Асоціацію між Україною та ЄС була повністю підписана 27 червня 2014 р. [3]. Євроінтеграція є головним і незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, а подальша розбудова та поглиблення взаємовідносин між Україною та ЄС здійснюється на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції. Основними стратегічними документами для досягнення цих цілей є Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і державами-членами,

з іншої сторони. Угода про асоціацію визначає якісно новий формат відносин між Україною та ЄС і слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні, а поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС, яка є частиною Угоди, визначає правову базу для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, а також регуляторного наближення, спрямованого на поступове входження економіки України до спільного ринку ЄС. Європейський Союз як інтеграційне утворення є економічним простором, у якому діють єдині регуляторні норми, стандарти економічної політики та поведінки суб'єктів господарювання [4, с. 431]. Євроінтеграційна політика України має щонайменше три аспекти: правовий, економічний, політичний. Для України ці аспекти мають особливе значення. Правовий аспект – це збереження суверенітету і державності. Економічний – розвиток країни та добробут народу. Політичний – забезпечення цивілізаційного майбутнього українського суспільства. 2017 р. мав визначні досягнення у відносинах між Україною та ЄС. До безвізового режиму і набуття чинності Угодою про асоціацію Україна йшла не один рік. «Відносини між ЄС і Україною ніколи не були настільки інтенсивними», – йдеться в останньому звіті Єврокомісії про імплементацію Угоди про асоціацію.

Розвиток співробітництва з ЄС неминуче означає необхідність запроваджувати відповідні правила та стандарти вироблення та реалізації економічної політики. Розвиток міжнародного співробітництва та економічних зв'язків з ЄС безпосередньо впливає на більш раціональний розподіл ресурсів, підвищення ефективності економічних процесів, тобто має позитивні наслідки в довготерміновому плані. Саме на європейському фінансовому ринку, який сьогодні є найбільшим у світі, Україна може мобілізувати кошти, необхідні для забезпечення макроекономічної стабільності, диверсифікуючи тим самим джерела зовнішніх запозичень [8, с. 358].

Основною метою європейської економічної політики є забезпечення економічного розвитку, єдиних стандартів доходів між країнами-членами, забезпечення ефективного використання потенціалу територій, підвищення

конкурентоспроможності регіонів, заохочення інноваційних підходів, створення міцного конкурентоспроможного внутрішнього ринку на рівні адміністративно-територіальних одиниць [2, с. 119].

Економічна політика Європейського Союзу проводиться за такими основними принципами, як субсидіарність, децентралізація, партнерство, відкритість, залучення. Сутність цих принципів наступна:

- субсидіарність – відповідні заходи в результаті їх неефективності на національному, регіональному та місцевому рівнях здійснює Європейський Союз, центральні органи влади країни децентралізують повноваження з ухвалення рішень на всіх рівнях управління, де виникають проблеми;
- децентралізація – делегування повноважень в результаті неефективного виконання завдань на регіональному рівні; участь громадян у процесі розроблення і ухвалення рішень на всіх рівнях управління, де виникають проблеми;
- партнерство – розроблення політики на регіональному рівні за широкою участю зацікавлених сторін, розподіл повноважень і відповідальності між національними органами влади, а також між державними та громадськими секторами;
- відкритість – процес розроблення економічної політики повинен бути обов'язково підзвітним та прозорим;
- залучення – збільшення представників зацікавлених сторін в 17 органах, що приймають рішення.

У Стратегії «Європа-2020» визначено такі основні фактори зміцнення економіки: розумне, стійке та всеохоплююче зростання. При цьому Структурні фонди і фонд згуртування є головними фінансовими інструментами ЄС в регіональному контексті. Головними напрямками економічної політики ЄС виступають: зайнятість, дослідження та інновації, зміни клімату та енергетика, освіта, боротьба з бідністю. Важливим інструментом економічної політики ЄС є концепції інтегрованого регіонального розвитку, за допомогою яких

відбувається найефективніше встановлення пріоритетів, цілей та інтеграція різних секторів діяльності в єдину стратегію [3].

Великого поширення набули зазначені концепції в Німеччині. Ці концепції припускають взаємодію громадян та усіх відповідних органів влади задля успішного інтегрованого регіонального розвитку, призначення якого полягає у забезпеченні гармонії між його потребами, насамперед економічними, соціальними та культурними. Засобами підтримки депресивних територій у Німеччині є державні субсидії, за допомогою яких заохочуються інвестування різних галузей економіки в такі території. Виокремлення підходів до реалізації економічної політики в Європейському Союзі свіжить, що на всіх етапах розвитку такої політики простежується різність застосування засобів та важелів такої політики, посилення її регіональної спрямованості.

Основою економічного та організаційного механізму реалізації регіональної економічної політики у Фінляндії є збалансування регіонального розвитку і створення робочих місць; у Норвегії – підтримка наявної структури населених пунктів і забезпечення рівності умов його розвитку. Через сприяння національної єдності і солідарності, забезпечуючи рівні можливості на території всієї країни в досягненні збалансованого національного розвитку, вказаний механізм втілюється у Франції. У Швеції суттю його є створення регіонів, рівних і економічному, екологічному, промисловому і соціальному відношеннях [4, с. 16].

Державна економічна політика у Польщі націлена на підтримку структурних коригувань. Організаційне забезпечення економічної і політики здійснюють: адміністрації уряду, адміністрації самоврядування, регіональні наглядові комітети, агентства регіонального розвитку.

Основним засобом подолання депресивних територій та стимулювання соціально-економічного розвитку у Франції є розроблення спеціальної нормативно-законодавчої бази. Засобами підтримки депресивних територій у цієї країни є бюджетні субсидії у вигляді премій (промислового розвитку і адаптацій); позики громадських фондів та податкові пільги.

Таким чином форми економічної політики держави дуже важливі, так як являють собою основу економічної політики, оскільки кожна із форм направлена на економічний ріст країни і несе в собі зміст щодо забезпечення певних темпів економічного зростання держав Європейського Союзу.

3.3. Стратегія імплементації найбільш ефективної публічної економічної політики з огляду на поточні реалії в Україні

З огляду на те, що військові дії в Україні суттєво скоротили спроможності національної економіки, логіка якої була напрацьована роками. А також були зруйновані значні промислові потужності залишені в спадок від радянського союзу, а ВВП втратив порядка 50%, то єдиним можливим шляхом реалізації публічної економічної політики може бути інноваційний.

Тобто, майбутня публічна економіна політика повинна ґрунтуватися на тому, що інновації є пріоритетом в державі і будь-якому інноваційному початку мають бути надані всі можливості для розвитку.

Інноваційна складова економіки, як окрема її частина, виникла у ХХ столітті, вона розглядалася як спосіб підвищити рівень життя населення, а також прискорити розвиток технологій країни. Основною рушійною силою в розвинених країнах на той момент був приватний підприємницький сектор. Люди, які займаються інноваціями та новаціями – підприємці.

Інновації у технологіях дозволяють збільшити якість, швидкість та надійність виробництва в країні, забезпечити екологічну безпеку, знизити навантаження на людський капітал, а відповідно збільшити тривалість та якість життя.

Соціальні інновації грають Велику роль розвитку держави, і навіть одна із найефективніших методів скорочення витрат. Вони полягають у поліпшенні якості та збільшення кількості соціальних послуг, витрачаючи при цьому меншу кількість ресурсів [4].

Інноваційної політикою держави називається комплекс заходів, що вживаються державою для прискорення та стимулювання розвитку різних

технологій, посилення зацікавленої активності наукового, технічного та виробничого потенціалу у прискоренні практичної реалізації будь-яких винаходів. При цьому застосовуються економічні, правові та організаційні важелі впливу.

Основними її принципами є :

- Інноваційна політика будується силами держави на користь держави .
- Держава не має тотального контролю над інноваціями, а лише регулює та стимулює їх.
- Учасники інноваційного процесу вільні обирати методи реалізації інновацій, партнерів тощо.
- Збереження за державою права на участь або повний контроль над проектами, що мають державне чи світове значення.
- Підтримка державою будь-якої ініціативи , яка не суперечить законодавству. Ініціатором може бути як організація, і окремий індивід.

Як показує досвід , лише наявності ринкової економіки країні недостатньо задля досягнення прогресу. Держава має правильно вибудовувати свою політику.

Підтримка підприємництва, а особливо інноваційних проектів, є ключем до розвитку економіки, рівня життя та технологій у країні [2].

При реалізації інноваційної політики державі необхідно враховувати інвестиційний характер інновацій, тобто вона не повинна розраховувати на моментальну окупність проекту. Окупність, найчастіше, займає тривалий час, причому може бути як явної – отримання прибутку від реалізації інновації, і неявної – окупність з допомогою скорочення витрат за виробництво.

Оптимізація інноваційної політики є важливим завданням будь-якої держави, оскільки це дозволяє усунути невизначеність у розвитку країни, прискорити її, а також знайти нові методи та напрямки, завдяки яким держава може освоїти нові ринки та скласти конкуренцію на світовій арені.

Інноваційна політика держави має передбачати те, що цілі, поставлені на довгострокові перспективи, недосяжні за даного рівня розвитку технологій, тому треба розраховувати на те, що при досягненні цих цілей потрібно буде створювати нові виробничі можливості, технології. Для оптимізації такої програми державі потрібно підтримувати короткострокові та середньострокові інновації протягом усього часу [1].

Виділяються три типи державної стратегії залежно від форми підтримки наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності:

1. Стратегія активного втручання. Держави, які дотримуються цієї стратегії, визнають наукову та інноваційну діяльність основою успішного економічного зростання країни. Держава підтримує університетську науку та надає податкові пільги малому бізнесу, а також підприємствам, зайнятим інноваційними розробками. Прикладом держави з такою стратегією є Японія, Франція та Голландія.

2. Стратегія децентралізованого регулювання. Дотримуючись даної стратегії, уряд країни не використовує заходів жорсткого директивного втручання у три перелічені вище сфери, проте він відіграє важливу регулюючу роль. Такий підхід робить цю стратегію складнішою. Держава перебирає такі обов'язки: створення сприятливого інноваційного клімату, матеріальна підтримка інноваційних проектів, виділення ресурсів, необхідні їх реалізації, і навіть держава може бути ініціатором інноваційних проектів (чи замовником). Цю стратегію дотримуються, наприклад, США та Німеччина.

3. Змішана стратегія. Цю стратегію дотримуються країни, у яких більшість економіки представлена державним сектором (Китай, Швеція). У такому разі держава використовує обидві стратегії одночасно. До державним організаціям застосовується стратегія активного втручання, а приватним – стратегія децентралізованого управління [3].

Базові стратегії інноваційного розвитку економіки - це стратегії розвитку економіки у сфері інновацій, сфокусовані на певних продуктових або технологічних новаціях у певних сферах економіки.

Виділяються чотири види стратегій продуктових та технологічних новацій :

- Стратегія псевдоінновацій . Ця стратегія має на увазі використання незначних і маловитратних інновацій, що реалізуються в короткі терміни. До цієї стратегії можна вдаватися в тому випадку, якщо кількість ресурсів і часу обмежена, або якщо інноваційний потенціал продукту вичерпаний. Також може застосовуватися за умов високої конкуренції, коли ринок потребує постійного вдосконалення товару.
- Стратегія імітаційних інновацій має на увазі підтримку лідерів ринку, використання у виробництві старих, перевірених часом технологій і продуктів. Ця стратегія не вимагає великих інвестицій та має досить короткий термін окупності .
- Стратегія модифікуючих інновацій . Використання інноваційного потенціалу існуючих технологій та продуктів, що потребує здійснення повного інноваційного циклу, а відповідно тягне за собою середні терміни реалізації, чималі капіталовкладення, а також ризики. Найчастіше подібні проекти потребують державно-приватного партнерства.
- Стратегія базисних Інновацій по суті є створення інновації, її впровадження і поширення. Вимагає великого ступеня втручання (допомоги) з боку держави, але водночас несе у собі велику вигоду на довгостроковій перспективі, оскільки потенційно може забезпечити монополію на якомусь ринку на досить тривалий час [6].

Держава здійснює підтримку інновацій за допомогою правового, фінансово -економічного та інформаційного забезпечення.

Правове забезпечення інноваційної політики включає закони та інші правові заходи, спрямовані на підтримку та регулювання національної

інноваційної системи, які приймаються на федеральному та регіональному рівнях.

Воно здійснюється за такими напрямками:

- Правові питання економіки, такі як питання власності, підприємництва, фінансова та кредитна політика, податкова політика.
- Закони та норми якості, стандартизація, захист прав споживачів тощо.
- Охорона прав інтелектуальної власності.

Фінансово-економічний забезпечення проявляється у фінансуванні інноваційних проектів. Інформаційне – у наданні необхідних інформаційних ресурсів, підтримці освіти, наданні статистичних даних та інше.

Держава також повинно дбати про внутрішній ринок: інноваційна діяльність компаній усередині країни може призвести до монополії компанії-новатора. Для цього держава може вводити антимонопольні обмеження, або сприяти формуванню схожих конкурентоспроможних компаній на внутрішньому ринку, що доцільніше, це пов'язано з тим, що конкуренція вигідна державі, оскільки конкуруючі фірми боротимуться за першість, а відповідно і вводити інновації активніше.

Перш ніж переходити до аналізу інноваційної політики конкретних держав, слід розглянути, як інновації в цілому впливають на економіку окремих країн і всього світу.

Поява Неординарних, кардинально нових продуктів означає фазу зародження нового технологічного укладу, який розвиватиметься досить повільно на початковому етапі через високу монополізацію ринку. Творці інновації не діляться своїми секретами ні з ким, їх права захищені патентами та комерційними таємницями, проте далі настає фаза домінування технологічного укладу, коли інновація набуває широкого поширення і стає легкодоступною. Інноваційна політика держави впливає швидкість зміни даних етапів, і навіть на тимчасову тривалість конкретного укладу. Зазвичай один технологічний уклад

триває близько ста років, при цьому проходить через три фази: зародження та становлення, перебудова економіки на новий лад, ґрунтуючись на новій технології (це фаза домінування технологічного укладу, вона є найтривалішою), відмирання.

Дифузією інновацій називається процес її рівномірного розподілу. Можливість дифузії визначається якістю інновації та її затребуваністю. Дуже часто дифузні процеси пов'язані з технологічними інноваціями, які є технологією виробництва, що відтворюються різними організаціями на виробництвах.

Трансферт інновацій – інструмент, що дозволяє винахідникам передавати права на нововведення та нововведення іншим особам. Держави мають спеціальні органи, які забезпечують контроль за дотриманням прав патентодавця. Отже, трансферт інновацій є інструментом регулювання дифузійних процесів[5].

Інноваційні перетворення здійснюються протягом чотирьох етапів:

1. Постановка цілі. На першому етапі встановлюються цілі, позначається місія, а також наголошується на прихильності до інноваційної діяльності.
2. Стратегічний аналіз. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовищ, оцінка інноваційного потенціалу та інноваційного клімату.
3. Вибір інноваційної стратегії. Складання стратегій інноваційного розвитку та вибір найбільш оптимальної.
4. Реалізація інноваційної стратегії. Розробка стратегічного проекту з урахуванням характеру перетворень, контроль за реалізацією проекту, коригування проекту, цілей, стратегії в залежності від ефективності реалізації.

В інноваційному процесі велику роль відіграють науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки (НДДКР), оскільки поява нових продуктів та ресурсів вимагає використання нових методів виробництва та обробки. Основними їх завданнями є:

- Отримання нових знань у будь-якій галузі, або ж відкриття нових областей.

- Оцінка реалізованості розроблених проектів за допомогою теоретичної та експериментальної перевірки .
- Практична реалізація нововведень та інновацій.

Основним принципом НДДКР є застосування вже існуючих технологій та методів для вирішення будь-яких проблем, орієнтуючись при цьому на розвиток людського капіталу.

Частка фінансування НДДКР із державного бюджету у більшості розвинених країн становить від 1% до 3% від ВВП. Однак НДДКР фінансується на рахунок приватного сектору та розвивається завдяки науковим центрам приватних компаній, які спираються на систему освіти, інфраструктуру та економічні пільги, які надає держава.

Найчастіше , розвинені країни розвивають НДДКР з допомогою венчурних фірм. Дуже часто це фірми, що створюються спеціально під будь-який проект, що складаються з ентузіастів, які бажають втілити його в життя та усвідомлюють ризик неприйняття ринком інновації. Через ризикованість проекту часто він фінансується або за рахунок зацікавлених у впровадженні інновації осіб, або за рахунок спеціальних фондів. Ризик втрати вкладених коштів знижується завдяки інвестиціям кількох венчурних фірм одночасно.

Розробляючи інновацію, фірма може мати справу з низкою проблем: ризику, інформаційна невизначеність, тривала безприбуткова стадія, недолік ресурсів та інші [7].

Прикладні інновації підтримуються за допомогою фінансових та адміністративних інструментів. До фінансових належать гранти, умовно повертаються позики (грошові позики, які повертаються у разі успіху інновації), страхування та пайову участь. До адміністративних – юридична підтримка, яка полягає у допомозі з питань авторського права, процедур реєстрації фірм, укладання контрактів тощо, інформаційна підтримка – забезпечення організацій необхідними інформаційними ресурсами, кадрова підтримка – допомога у пошуку необхідних кадрів, оцінці та навчанні персоналу.

Управління ризиками здійснюється за допомогою таких інструментів:

- 1) Чітке визначення цілей та пріоритетних напрямів розвитку інновацій дозволяє розподіляти ресурси більш ефективно та знижує ризик їх розпилення.
- 2) Залучення експертів у поради, метою яких є аналіз та відбір найбільш перспективних проектів.
- 3) Моделювання діяльності підприємств, у яких було вкладено кошти.
- 4) Розподіл коштів між багатьма фірмами, у своїй покриваючи мінімальні потреби кожної.
- 5) Залучення приватних бізнес-посередників, що дозволяє знизити ризик неефективного використання фінансових ресурсів.
- 6) Супровід інновацій на всіх етапах усіма необхідними матеріальними та нематеріальними ресурсами та послугами.

7) Контроль результатів діяльності організації та коригування стратегії.

На сьогоднішній день країни світу використовують шість основних видів організаційної структури організацій, які займаються підтримкою інновацій.

Фонди посівного фінансування (TEKENS, Фінляндія) за допомогою аналізу знаходять перспективні проекти на ранніх стадіях, допомагають їм у фінансуванні та організації, а пізніше допомагають знайти нових партнерів та/або спонсорів.

Бізнес інкубатори (KAIST, ETRI, Південна Корея) надають свої послуги стартапам -початківцям на докомерційній стадії. Суть інкубаторів у тому, що вони надають устаткування, послуги, приміщення, техніку та інші ресурси, необхідні розвитку інноваційного проекту на ранніх стадіях. При цьому інкубатори не займаються фінансуванням. Найчастіше, в одному інкубаторі розвивається відразу кілька компаній, які ділять ресурси інкубатора між собою та співпрацюють, якщо це можливо.

Державні венчурні фонди (SBIC, США) відстежують компанії від створення до виходу ринку та досягнення комерційного успіху. Вони фінансують компанії, залучають нових інвесторів, беруть участь у управлінні.

Після досягнення певного рівня розвитку компанії, фонди продають їх, а виручені гроші використовують для купівлі нових стартапів.

Висновки до розділу 3

Імплементація міжнародного досвіду народної системи публічної економічної політики показала, що стратегічний розвиток країни та її регіонів має бути спрямований на забезпечення інноваційної моделі економічного зростання, створення передумов для довгострокових якісних змін. Головним завданням розвитку держави та її інтеграції в міжнародний простір є зменшення міжрегіональної диференціації, підтримка та розвиток наявного потенціалу територій, досягнення гідних умов життя громадян. Основними орієнтирами розвитку регіональної економічної системи є формування ефективної модернізованої економіки на регіональному рівні, основою якої має стати збалансування використаного внутрішнього потенціалу з потоком зовнішніх ресурсів, мета формування – посилити чинники економічного зростання та підвищити якість людського потенціалу.

Окрім того, важливо розуміти, що стратегічний розвиток країни та її регіонів має бути спрямований на забезпечення інноваційної моделі економічного зростання, створення передумов для довгострокових якісних змін. Головним завданням розвитку держави та її інтеграції в міжнародний простір є зменшення міжрегіональної диференціації, підтримка та розвиток наявного потенціалу територій, досягнення гідних умов життя громадян. Основними орієнтирами розвитку регіональної економічної системи є формування ефективної модернізованої економіки на регіональному рівні, основою якої має стати збалансування використаного внутрішнього потенціалу з потоком зовнішніх ресурсів, мета формування – посилити чинники економічного зростання та підвищити якість людського потенціалу.

ВИСНОВКИ

Проведений аналізу у першому розділі дозволив визначити, що у публічному управлінні економічною сферою в Україні приділяли увагу вчені різних галузей знань зокрема: Крегул та Батрименко, Головка, Біла-Тіунова та ін.. Досліджено теоретико-методологічні основи, особливості та механізми державного управління в економічній сфері. Проте багато питань щодо впровадження сучасного публічного менеджменту в економічну сферу в Україні потребують детальнішого розгляду. Зараз в Україні формуються нові наукові підходи до державного управління в економічній сфері. Широке коло досліджень присвячено публічному управлінню в економічній сфері на державному, регіональному та місцевому рівнях, а також науковому обґрунтуванню державної регіональної політики в економічній сфері в Україні, проблемам її формування та реалізації, розвитку практичних рекомендацій щодо вдосконалення його механізмів.

Також у першому розділі були досліджені: теоретичні основи та сутність публічної економічної політики; основні напрями публічної економічної політики; методичне забезпечення економічної політики держави в Україні.

Було визначено, що в історії розвитку світової цивілізації існували різні підходи щодо оцінки ролі держави в економіці.

Погляди про роль держави в економіці різні, і жоден з них не дав єдиного рецепта дії. В даний час у світовій практиці склалися три підходи до питання про роль держави в керівництві економікою перехідного періоду: 1) концепція невтручання держави у економічні процеси, заснована на теорії класиків політичної економії; 2) «обмежена інтервенція держави в економіку» передбачає проведення макроекономічної політики на основі монетаристських принципів; 3) активна роль держави у проведенні економічної політики різними засобами.

Також було детально зафіксовано та розкрито те, що у державній економічній політиці виділяють два основні напрями: 1. Структурна політика. Належить до періодів стабільності. Її основне завдання – забезпечення

збалансованого та безперервного розвитку економіки країни, вирішення основних соціально-економічних завдань; 2. Стабілізаційна. Вступає в дію в періоди криз, покликана боротися з розвитком кризових явищ та забезпечити стабільність економіки в умовах дії негативних факторів як внутрішніх, так і зовнішніх.

Методичне забезпечення економічної політики держави в Україні дозволило оцінити те, що складовою економічної публічної політики є чинна система законодавства, що регламентує діяльність суб'єктів її забезпечення. У науковій правовій літературі зазначається, що теорія права розглядає і оцінює Конституцію як основу, фундамент всієї системи законодавства, як юридичну базу поточного законодавства.

Оцінка сучасного стану публічної економічної політики в Україні показала, що новітні тенденції державного управління економічною сферою в Україні посилюють увагу українського суспільства до вирішення економічних проблем. Розпочаті в Україні економічні реформи висувують нові вимоги до державного управління економічною сферою. Особливо важливою є увага до реформування державного управління в економічній сфері.

Так само, у другому розділі досліджується вплив державної політики на взаємозв'язок між ВВП і вибраними компонентами НІР України в період 2005 - 2021 років була чистим боржником для інших країн світу, а від'ємне значення НІР протягом останніх років зростає і вже перевищує поріг у 35% ВВП. А враховуючи прагнення України до євроінтеграції, баланс позиції України має здійснюватися відповідно до вимог Порядку макроекономічної дисбалансу. Крім того, важливою є реалізація системної державної політики у фінансовій сфері при забезпеченні державних гарантій. Періоди шокового зростання зобов'язань призвели до накопичення безнадійної заборгованості в Україні. Також загрозлива ситуація з прямими іноземними інвестиціями. В Україні найбільше інвестицій надходить з офшорів Кіпру, фактично це лише реінвестиції з української економіки (93,8% усіх прямих інвестицій з України було спрямовано на Кіпр у 2016 році). Структура активів міжнародної

інвестиційної позиції України також має бути збалансованою. У 2016 році 66% усіх іноземних активів в Україні були готівковою валютою інших секторів, що свідчить про існування «сірого» валютного ринку в Україні. Така значна частка валюти в інших секторах запасів готівкової іноземної валюти є джерелом спекулятивних коливань на валютному ринку та нестабільності національної валюти України. Кореляційний аналіз виявив статистично значущий зв'язок між ВВП та інвестиціями в структурі НІВ (прямі, портфельні та інші інвестиції) та незалежність ВВП, активів і пасивів НІВ України як у довгостроковому, так і в короткостроковому періодах. Враховуючи вищевикладене, можна резюмувати, що шоківі зміни в структурі НІП були зумовлені передусім політичними та економічними чинниками всередині країни та були наслідком відсутності системної та виваженої державної політики протягом тривалого періоду.

Щодо впливу публічної економічної політики на різні сфери життя країни, то війна завжди впливає на істотно знижений рівень економічної безпеки держави, регіонів, галузей, компаній і домогосподарств, окремих її складових (демографічний, енергетичний, промислово/промисловий, харчовий, інноваційний, зовнішньоекономічний, фінансовий (у тому числі бюджетний), податки, митна, валютна, інвестиційна, боргова, інфляційна, безпека нерухомості, фінансова безпека банківського сектору, а також страхування / фондові ринки), а також соціальна, екологічна, інформаційна безпека).

Імплементация міжнародного досвіду народної системи публічної економічної політики показала, що стратегічний розвиток країни та її регіонів має бути спрямований на забезпечення інноваційної моделі економічного зростання, створення передумов для довгострокових якісних змін. Головним завданням розвитку держави та її інтеграції в міжнародний простір є зменшення міжрегіональної диференціації, підтримка та розвиток наявного потенціалу територій, досягнення гідних умов життя громадян. Основними орієнтирами розвитку регіональної економічної системи є формування ефективної модернізованої економіки на регіональному рівні, основою якої має

стати збалансування використаного внутрішнього потенціалу з потоком зовнішніх ресурсів, мета формування – посилити чинники економічного зростання та підвищити якість людського потенціалу.

Окрім того, важливо розуміти, що стратегічний розвиток країни та її регіонів має бути спрямований на забезпечення інноваційної моделі економічного зростання, створення передумов для довгострокових якісних змін. Головним завданням розвитку держави та її інтеграції в міжнародний простір є зменшення міжрегіональної диференціації, підтримка та розвиток наявного потенціалу територій, досягнення гідних умов життя громадян. Основними орієнтирами розвитку регіональної економічної системи є формування ефективної модернізованої економіки на регіональному рівні, основою якої має стати збалансування використаного внутрішнього потенціалу з потоком зовнішніх ресурсів, мета формування – посилити чинники економічного зростання та підвищити якість людського потенціалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Vorotin V. Ye., Koval O. M., Prodanyk V. M. Terytorialne upravlinnia resursnym i prodovolchym zabezpechenniam: «Sady peremohy» v Ukraini. Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2022. № 1. S. 85-95
2. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>. Text (Data zvernennia: 11.05.2022).
3. O. Savka, O. Keier, A. Oliinyk, V. Kuibida, V. Vorotin. Current practice of interpreting corruption and anti-corruption policies concerning providing improper advantage: European experience. Journal of interdisciplinary research. 12 (1). 2022. p. 16-24.
4. Voloshy`n Yu. O. Konstytucijno-pravove zabezpechennya yevropejs`koyi mizhderzhavnoyi integraciyi: problemy` teorii i prakty`ky`. Dokt. Diss. [Constitutional and legal provision of the European interstate integration: problems of theory and practice. Dokt, Diss,]. Kiev, 2010. 36 p.
5. Pro ratyfikatsiyu Uhody pro asotsiatsiyu mizh Ukrayinoyu, z odniyeyi storony, ta Yevropeys`kym Soyuzom, Yevropeys`kym spivtovarystvom z atomnoyi enerhiyi i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoyi storony [On ratification of the Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European 12 atomic energy community and their member States, on the other hand]. The law of Ukraine on September 16, 2014.
6. Pro Stratehiyu staloho rozvytku “Ukrayina – 2020” [On the Strategy for sustainable development “Ukraine – 2020”]. Decree of President of Ukraine on January 12, 2015. Availadle at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>.
7. Pro rishennya Rady` nacional`noyi bezpeky` i oborony` Ukrayiny` vid 6 travnya 2015 roku “Pro Strategiyu nacional`noyi bezpeky` Ukrayiny`” [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine on May 6, 2015 "On National Security Strategy of Ukraine"]. Decree of President of Ukraine on May 6, 2015. Availadle at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.

8. Pro Koncepciyu borot`by` z terory`zmom [The Concept of the fight against terrorism]. Decree of President of Ukraine on April 25, 2013. Availadle at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/230/2013>.

9. Pro rishennya Rady` nacional`noyi bezpeky` i oborony` Ukrayiny` vid 2 veresnya 2015 roku “Pro novu redakciyu Voyennoyi doktry`ny` Ukrayiny`” [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine on September 2, 2015 "On the new edition of the Military Doctrine of Ukraine"]. Decree of President of Ukraine on September 24, 2015. Availadle at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>.

10. Pro Zvernennya Verxovnoyi Rady` Ukrayiny` do parlamentiv inozemny`x derzhav, parlaments`ky`x asamblej mizhnarodny`x organizacij shhodo zasudzhennya try`vayuchoyi agresiyi Rosijs`koyi Federaciyi proty` Ukrayiny` [On Appeal of the Verkhovna Rada of Ukraine to parliaments of foreign States, the parliamentary assemblies of international organizations regarding the condemnation of the continuing aggression of Russian Federation against Ukraine]. Resolution Of The Verkhovna Rada Of Ukraine on February 18, 2016.

11. Pro osnovy` nacional`noyi bezpeky` [On the basics of national security]. The law of Ukraine on June 19, 2003.

12. Pro zasady` vnutrishn`oyi i zovnishn`oyi polity`ky` [On the basis of domestic and foreign policy]. The law of Ukraine on July 01, 2010.

13. Pro Radu nacional`noyi bezpeky` i oborony` Ukrayiny` [On the national security Council and defense of Ukraine]. The law of Ukraine on March 05, 1998.

14. Poyasnyval`na zapy`ska do proektu Zakonu Ukrayiny` “Pro osnovy` zapobigannya ta borot`by` z ekonomichny`my` pravoporushennyamy`” [Explanatory note to the draft law of Ukraine "On fundamentals of prevention and combating of economic offences"]. Availadle at: sfs.gov.ua/data/normativ/000/001/63287/poyasnyvalna_osnovnoy.doc.

15. O. S. Vlasyuk, Ya. B. Bazy`lyuk, S. V. Davy`denko Ry`zy`ky` i zagrozy` ekonomichnij bezpeci Ukrayiny` u 2015–2016 rr. ta mexanizmy` yix minimizaciyi. Anality`chna zapy`ska [Risks and threats to economic security of

Ukraine in 2015-2016 and the mechanisms to minimize them. Analytical note]. 2015, 13 p. Available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/1886>.

16. Gubareva I. O. Formuvannya ekonomichnoyi bezpeky` Ukrayiny` v umovax akty`vizaciyi integracijny`x procesiv Dokt, Diss. [The formation of economic security of Ukraine in conditions of activation of integration processes. Dokt, Diss,]. Kharkov, 2015. 37 p.

17. Komisiya NATO – Ukrayina [The Commission NATO – Ukraine]. Available at: <http://nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/commission>.

18. Abramov, R.A. (2016). Regional economic policy based on industrial sector clustering in the context of sustainable development. Research Journal of Pharmaceutical, Biological and Chemical Sciences, 7(2), 2100-6.

19. Andreiev, S., Kogutiuk, V., Dymenko, R., & Fediunin, S. (2019). Problems of development of interdisciplinary field of knowledge “public administration and management” in Ukraine. International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering, 8(7), 2642-51.

20. Atabekova, A. (2019). Technology-facilitated harm to individuals and society: Cases of minor’s selfproduced sexual content in Russia. Journal of Critical Reviews, 6(6), 410-5.

21. Atabekova, A. (2020). University discourse to foster youth's sustainability in society amidst COVID19: International and Russian Features. Sustainability (Switzerland), 12(18), 2463.

22. Bila-Tiunova, L., Bilous-Osin, T., Kozachuk, D., & Vasylykivska, V. (2019a). Participation of civil society in public administration: prospects for international experience implementation in Ukraine. Humanities & Social Sciences Reviews, 7, 757–64.

23. Bila-Tiunova, L., Neugodnikov, A., & Danylenko, Yu. (2019b). The problems of public administration in the sphere of healthcare in Ukraine. International Journal of Applied Exercise Physiology, 8(2), 516–23.

24. Bukhtiarova, A., Dukhno, Y., Kulish, G., Kurochkina, I., & Lypchanskyi, V. (2019). Ensuring transparency of key public finance authorities. *Investment Management and Financial Innovations*, 16(2), 128-39.
25. Cheuk, S., Phua, L. K., Siti-Nabiha, A. K., Sahari, S., Nichol, E. O., & Tinggi, M. (2021). Financial management capacity, accountability, own income generation, revenue diversification and financial sustainability in charities of Malaysia. *Estudios De Economia Aplicada*, 39(1), 1-18.
26. Cohesion Policy 2014-2020 in Poland (Partnership Agreement and operational programmes). (2015). Main aspects of the implementation system http://www.cohesify.eu/wpcontent/uploads/2018/06/PL_Podkarpackie.pdf [Accessed Feb 12, 2021].
27. Constitution of Ukraine. (1996) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-бп#Text> [Accessed Feb 12, 2021].
28. Decree of the President of Ukraine of 12 January 2015 No.5. (2015).“On the Ukraine 2020 Sustainable Development Strategy” <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#Text> [Accessed Feb 12, 2021].
29. European Charter of Local Self-Government. (1985). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text [Accessed Feb 12, 2021].
30. García-Zambrano, L., Rodríguez-Castellanos, A., & García-Merino, J. D. (2020). Management of firms' intangibles and their impact on sustainable financial performance. *Estudios De Economia Aplicada*, 32(3), 1117-32.
31. Holovko, K., Levchenko, S., & Dubinskiy, O. (2020). Subjects of public administration: reforming the concept in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, 6(1), 35-41.
32. Kostruba, A.V. (2017). Occurrence of resolute condition of a deed as a juridical fact in civil law of Ukraine. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*, 8(3), 857-64.
33. Kostruba, A.V. (2018). Law enforcement as a form of realization of right: Phenomenological analysis experience (Civilized aspect). *Revista de Derecho Civil*, 5(1), 177-90.

34. Kregul, Yu., & Batrymenko, V. (2016). Reform of local self-government in Ukraine. *Foreign Trade: Economy, Finances, Law*, 1, 17-26.
35. Latynin, M.A., Maistro, S.V., & Stativka, N.V. (2017). State economic policy of regional development. Kharkiv: Mahistr.
36. Law of Ukraine of March 17, 2011 No. 3166-VI. (2011). "On central executive bodies" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> [Accessed Feb 12, 2021].
37. Law of Ukraine. (1999). "On local state administrations" of April 9, 1999 No. 586-XIV <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text> [Accessed Feb 12, 2021].
38. Mishchuk, H., Bilan, S., Yurchyk, H., Akimova, L., & Navickas, M. (2020). Impact of the shadow economy on social safety: the experience of Ukraine. *Economics and Sociology*, 13(2), 289-303.
39. Nepomnyashchyy, O., Medvedchuk, O., & Lahunova, I. (2019). Legal regulation of conformity assessment of personnel qualification in construction. *Asia Life Sciences*, 21(2), 405-14.
40. Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of June 22, 2016 No. 474-r. (2016). "Strategy of public administration reform in Ukraine until 2021" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-p#Text> [Accessed Feb 12, 2021].
41. Order of the Cabinet of the Ministers Ukraine of April 1, 2014 No. 333-p. (2014). "On approval of the Concept of reforming the monthly self-government and territorial organization of power in Ukraine" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text> [Accessed Feb 12, 2021].
42. Order of the Cabinet of the Ministers Ukraine of April 1, 2014 No. 333-p. (2014). "On approval of the Concept of reforming the monthly self-government and territorial organization of power in Ukraine" <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#Text> [Accessed Feb 12, 2021].
43. Ospanova, A., Temirbolat, A., Abdikulova, R., Mekebaeva, L., Kalkabaeva, S., & Ospanova, A. (2014). The idea of Turkic unity in Kazakh poetry of the early twentieth century. *Life Science Journal*, 11(8), 207-11.

44. Public administration reform strategy of Ukraine through 2021. (2018) https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/reform%20office/01_strategy_eng.pdf [Accessed Feb 12, 2021].
45. Public Administration Reform. (2017). Report on Implementation of the 2016-2020 Strategy of Public Administration Reform in Ukraine in 2016-2017 https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reform%20office/PAR%20annual%20report_Eng.pdf [Accessed Feb 12, 2021].
46. Reform of state procurement. (2020). Official website of the Ministry for Development of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=enGB&id=4f2cb072-bac6-4ded-b564-5a00dd24511a&title=ReformOfStateProcurement> [Accessed Feb 12, 2021].
47. Regulations on the Ministry of Development of Economy. (2019). Trade and Agriculture of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 11.09. 2019 No. 459 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/838-2019-п#Text> [Accessed Feb 12, 2021].
48. Romanenko, Y.O. (2016). Place and role of communication in public policy. *Actual Problems of Economics*, 176(2), 25-31.
49. Temirbolat, A.B., Abdikulova, R.M., Kalkabaeva, S.A., Ospanova, A.A., & Ospanova, A.A. (2015). Transformation of Novel's genre in modern literature. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(4S2), 333-9.
50. Temirbolat, A.B., Daribaev, S.D., Imakhanbet, R.S., Ospanova, A.A., & Ospanova, A.A. (2016). Influence of mass literature on the reader's consciousness. *Global Media Journal*, 2016, 1-6.
51. Temirbolat, A.B., Imakhanbet, R.S., Orda, G.Z., Ospanova, A.A., & Omarov, T.K. (2017). Specifics of embodiment of the national idea in Kazakh literature. *Man in India*, 97(20), 435-45.
52. Zeebaree, M., Sattar, S., Ismael, G. Y., Qader, A. N., & Aqel, M. (2021). Impact of infrastructure barriers on electronic government implementation. *Estudios De Economia Aplicada*, 38(4), 3971

53. Alcidi, C., Ansgar, B., Alessandro, G., and Gros, D. 2016. Macroeconomic adjustment programmes in the Euro area: An overall assessment. *International Economics and Economic Policy*, 13(3): 345-358. DOI: 10.1007/s10368-016-0350-6 *Journal of Applied Economic Sciences* 2382
54. Angelini, E., Ca' Zorzi, M., and Forster van Aerssen, K. 2016. External and Macroeconomic Adjustment in the Larger Euro-Area Countries. *International Finance*, 19(3): 269-291. DOI: 10.1111/infi.12098
55. Bettendorf, T. 2017. Investigating Global Imbalances: Empirical evidence from a GVAR approach. *Economic Modelling*, 64: 201-210. DOI: 10.1016/j.econmod.2017.03.033.
56. Bianchi, J. 2015. Discussion of "Macroeconomic volatility and external imbalances by Alessandra Fogli and Fabrizio Perri. *Journal of Monetary Economics*, 69: 16-19. DOI: 10.1016/j.jmoneco.2014.11.005
57. Borio, C. 2016. On the centrality of the current account in international economics. *Journal of International Money and Finance*, 68: 266-274. DOI: 10.1016/j.jimonfin.2016.02.006.
58. Carrasco, C. A., and Hernandez-del-Valle, A. 2017. Revisiting the Factors behind European External Imbalances. *Journal of Economic Integration*, 32(2): 324-357. DOI:10.11130/jei.2017.32.2.324
59. Carrasco, C., and Peinado, P. 2015. On the origin of European imbalances in the context of European integration. *Panoeconomicus*, 62(2): 177-191. DOI: 10.2298/pan1502177c
60. Catão, L. A., and Milesi-Ferretti, G. M. 2014. External liabilities and crises. *Journal of International Economics*, 94(1): 18-32. DOI: 10.1016/j.jinteco.2014.05.003
61. Chunming, Y., and Chen, R. 2015. Policy transmissions, external imbalances, and their impacts: Crosscountry evidence from BRICS. *China Economic Review*, 33: 1-24. DOI: 10.1016/j.chieco.2014.12.006

62. Cota, B., Erjavec, N. and Željko, B. 2017. External imbalances in emerging and advanced European countries. *Economic Research - Ekonomska Istraživanja*, 30(1): 1553-1571. DOI: 10.1080/1331677x.2017.1340179
63. Diaz-Sanchez, J. L., and Varoudakis, A. 2016. Tracking the causes of Eurozone external imbalances: new evidence and some policy implications. *International Economics and Economic Policy*, 13(4): 641-668. DOI: 10.1007/s10368-015-0316-0
64. Duczynski, P. 2012. On Net External Assets in Developed and Transition Countries. *Prague Economic Papers*, 21(3): 363-376. DOI: 10.18267/j.pep.429
65. Evans, D.D. 2017. External balances, trade and financial conditions. *Journal of International Economics*, 107: 165-184. DOI: 10.1016/j.jinteco.2017.04.002
66. Faiña, A., Lopez-Rodriguez, J., Montes-Solla, P., Romero, I., and Varela-Candamio, L. 2017. Regional Development and Structural Change: The Productivity Paradox of Spanish Peripheral Regions. *Advances in Spatial Science*, 101-128. DOI: 10.1007/978-3-319-49818-8_5
67. Fogli, A., and Perri, F. 2015. Macroeconomic volatility and external imbalances. *Journal of Monetary Economics*, 69: 1-15. DOI: 10.1016/j.jmoneco.2014.12.003
68. Gallegati, M., and Delli Gatti, D. 2018. Macrofinancial imbalances in historical perspective: A global crisis index. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 91: 190-205.
69. Gnimaassoun, B., and Mignon, V. 2015. How do macroeconomic imbalances interact? Evidence from a panel VAR analysis. *Macroeconomic Dynamics*, 20(7): 1717-1741. DOI:10.1017/s136510051500005x
70. Gourinchas, P.O., and Rey, H. 2014. External Adjustment, Global Imbalances, Valuation Effects. *Handbook of International Economics*, 585-645. DOI:10.1016/b978-0-444-54314-1.00010-0

71. Gourinchas, P.O., Rey, H., and Truemptler, K. 2012. The financial crisis and the geography of wealth transfers. *Journal of International Economics*, 88(2): 266-283. DOI: 10.1016/j.jinteco.2012.05.008
72. Herzberg, A. 2015. Sustainability of External Imbalances. DOI:10.1007/978-3-658-07091-5
73. Keuschnigg, C., and Weyerstrass, K. 2015. Macroeconomic Adjustment and Institutional Reforms in the Euro Area. *International Advances in Economic Research*, 21(3): 275-285. DOI:10.1007/s11294-015-9530-3
74. Kolosok, S., and Myroshnychenko, I. (2015) Structural change and business cycle dynamics in transition economies. *Journal of Applied Economic Sciences*, Volume X, Spring, 1(31): 128-141.
75. Kutasi, G. 2015. External Imbalances in the EU: A REER-based Explanation. *Intereconomics*, 50(5): 301 -308. DOI:10.1007/s10272-015-0555-x
Journal of Applied Economic Sciences 2383
76. Kuznetsova, N. V., and Tarabukina, A.A. 2014. The European Union: It's Place in the World Economy and the Impact on the International Economic Processes. *Asian Social Science*, 10(15). DOI:10.5539/ass.v10n15p230
77. Lane, P.R., and Milesi-Ferretti, G.M. 2018. The External Wealth of Nations Revisited: International Financial Integration in the Aftermath of the Global Financial Crisis. *IMF Economic Review*, 66: 189 - 222. DOI: 10.1057/s41308-017-0048-y
78. Müller-Plantenberg, N.A. 2015. Boom-and-bust Cycles, External Imbalances and the Real Exchange Rate. *The World Economy*, 40(1): 56-87. DOI: 10.1111/twec.12322
79. Neaime, S., Gaysset, I., and Nasser, B. 2018. The Eurozone debt crisis: A structural VAR approach. *Research in International Business and Finance*, 43: 22-33. DOI: 10.1016/j.ribaf.2017.08.002.
80. Ojede, A., and Kishan, R. 2017. External macroeconomic imbalances and foreign direct investment inflows to developing countries. *Contemporary Economic Policy*, 35(3): 484-504. DOI: 10.1111/coep.12218

81. Pera, J. Evaluation of the Macroeconomic Stability of Central and Eastern European Countries with a View Toward their Membership in the European Union. *Multidimensional Risk Analysis. Comparative Economic Research*, 19(3). DOI:10.1515/cer-2016-0021
82. Podkaminer, L. 2015. Central and Eastern Europe: Trapped in integration? *Acta Oeconomica*, 65(s1): 83-106. DOI:10.1556/032.65.2015.s1.6
83. Siranova, M., and Radvanský, M. 2017. Performance of the Macroeconomic Imbalance Procedure in light of historical experience in the CEE region. *Journal of Economic Policy Reform*, 1-18. DOI:10.1080/17487870.2017.1364642
84. Stojkov, A., and Warin, T. 2016. Drivers of European Transition Countries' External Current Accounts: An LSDVC Approach. *Eastern European Economics*, 54(5): 405-436. DOI: 10.1080/00128775.2016.1188663
85. Torój, A. 2017. Managing external macroeconomic imbalances in the EU: The welfare cost of scoreboardbased constraints. *Economic Modelling*, 61: 293-311. DOI: 10.1016/j.econmod.2016.10.009
86. Van Nieuwenhuyze, C. 2013. Debt, Assets, and Imbalances in the Euro Area: An Aggregate View. *Applied Economics Quarterly*, 59(3): 209-233. DOI:10.3790/aeq.59.3.209
87. Wajda-Lichy, M. 2015. Excessive current account surpluses in euro zone economies – problem of particular economies or the euro area as a whole? *Journal of International Studies*, 8(3): 99-111. DOI:10.14254/2071- 8330.2015/8-3/8
88. Wang, C., Hong, J., Kafouros, M., Wright, M. 2017. Exploring the Role of Government Involvement in Outward FDI from Emerging Economies. *JIBS Special Collections*, 75-109. DOI:10.1007/978-3-319-51715-5_5
89. Zucman, G. 2013. The Missing Wealth of Nations: Are Europe and the US net Debtors or net Creditors? *The Quarterly Journal of Economics*, 128(3): 1321-1364. DOI:10.1093/qje/qjt012